

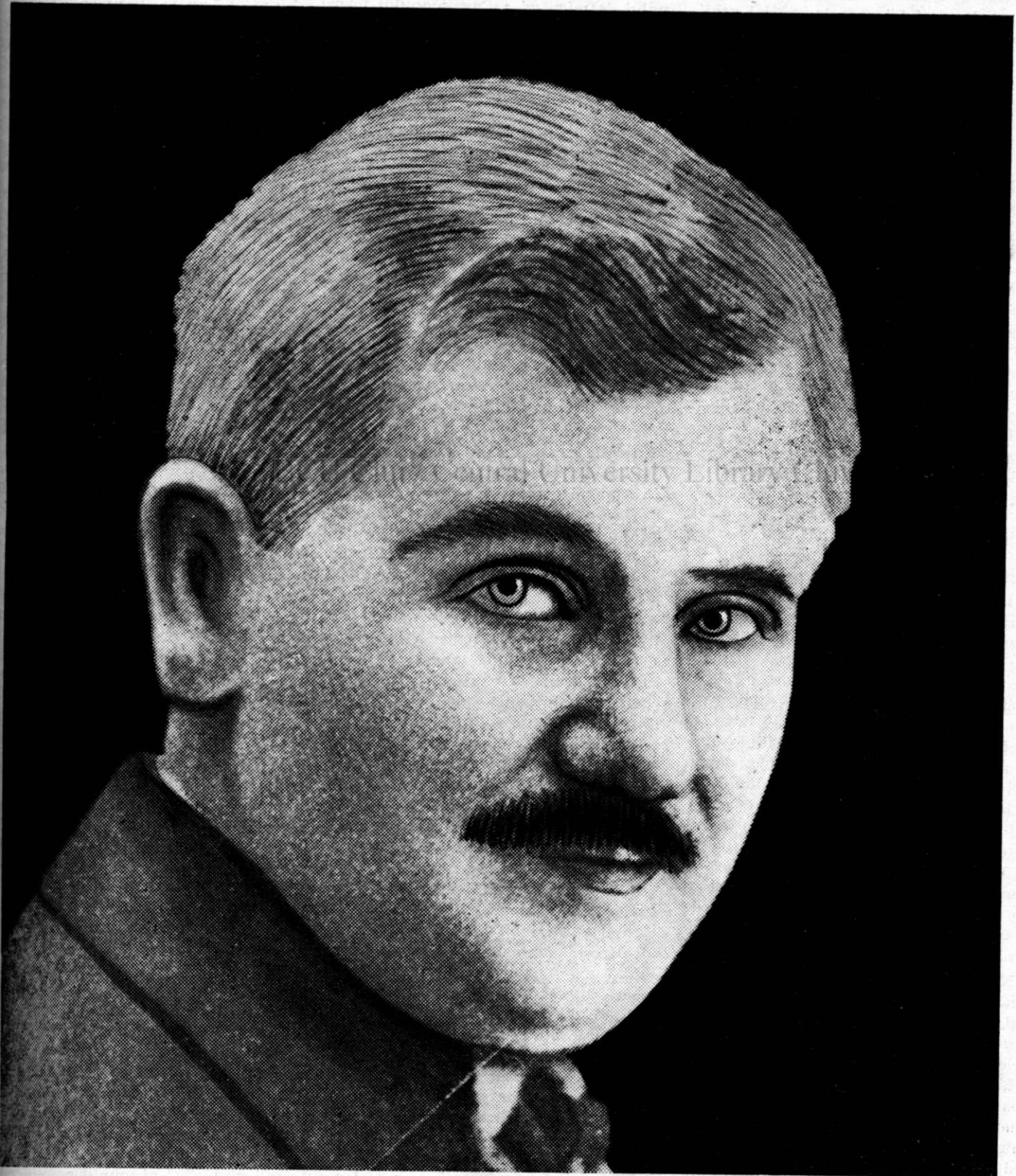
Universul

Anul XLV Nr. 26

23 Iunie 1929

5 Lei

literar

NESTOR URECHIA

C t i t o r i i

NESTOR URECHIA (UN MARE POVESTITOR)

de ION FOTI

În literatura noastră, în care cenaclul și anumiți critici influenți lansează „genii” sau „mari talente”, în special genii, numele lui Nestor Urechia nu este pe atât de popular, pe cât merită neîntrecutul său talent de povestitor, incomparabila sa artă de compoziție, stilul său cristalin și pitoresc, concepția sa nobilă și înălțătoare a vieții.

Împ. de douăzeci și cinci de ani a fost un colindător fără seamăn al Carpaților noștri, a fost un admirator și un amoretat al naturii, care ne-a redat în pagini de neuitat, frumusețea munților, viața găzelor și a paserilor, poveștile senine și mînunate ale ciobanilor, pădurarilor, muntenilor de cea mai curată rasă.

Poporul nostru a trăit mai mult în plaiurile munților, acolo era pășunea bogată, acolo era țarina adăpostită de barbarul care apucă, mai ales, drumurile bătute ale șesurilor și ale trecătorilor largi. Plaiul, pădurea — dela latinescul palus — mlaștină bogată în ierburi și pășuni — și inima codrilor, în vreme de răstribite cumplită, era adăpostul, până ce furtuna năvălitorilor trecea ca un ciclon distrugător de averi.

Casa lui era bordeiul, pentru că se putea masca prin frunze și prin pământ, sărac în obiecte de lux, dar bogat prin poezia magnifică a sufletului. Nimeni n'a cântat codrul ca Românul, n'a găsit acele accente de adâncime fără pereche în cântarea vitejiei, în jalea infinită a pustiului, în falnicul pean al victoriei. Diversele doine, de la tărăgăneala dar energica profunzime a doinei Oltului până la marea simfonie a „Ciocărliei”, de la sârbele, bătutele, hoarele, chiotele până la plânsul pătrunzător al cântecelor de dor și de durere nemărginită. Numai un popor care a simțit această poezie într-o viață de aproape două milenii putea să dea o astfel de manifestare care ca — adâncime și originalitate de inspirație — este unică.

Nestor Urechia a ascultat, cu urechea artistului toate acestea, a văzut clarul, ca și umbrele și penumbrele. A avut marea viziunea a mamei nature, în cele ce urmează:

„Razele din ce în ce mai oblice ale soarelui — apune nemai stingând părțile joase ale munților, bezna se sue, neagră-vănată, curând răspândită peste tot zidul. Soarele se ascunde dincolo de coama; prin adâncă spintecătură a văii

Iepelor, el trimete un mănunchiu de raze, dând clăii mari și piscurilor elinului de miază-zi a Caraimanului forme drepte, neadevărate.

„Penumbra crește, vâlul vînat se face tot mai negru. Deasupra Costilei un foc se aprinde pe cer, dar iute se sting. Amurgul a sosit, a trecut; clipă turbure. Iată noaptea: o stea scilipește deodată deasupra Caraimanului, apoi alta și încă alta și toată bolta se luminează cu pietre scumpe. Massa neagră a Bucegilor se hotărăște grozavă. Coama lor trage pe cer o broderie armoroasă.

„Și dacă luna se iverse, ea înfășoară, cu o lumină argintie, marea lanț de munți, cari se înfățișează și mai puternic și mai fioros și plin de taine nepătrunse...”

Sau această splendidă poemă, intitulată *Vraja Bucegilor*, care este o strălucită dovadă a marelui talent al lui Nestor Urechia:

„Poezia izvorăște din toată ființa Bucegilor, din tot cuprinsul lor: poezia gingașă a picurișului cascadelor mititele din vâlcele, poezia nurlie a panerașului ancoliei (caldărușei) cu cinci petale violete pîtenate la vîrf, poezia gravă a freamătului: molifților piramidali; poezia tainică a potecuței, care se strecoară sfioasă prin iarbă, se pierde printre holovani, tae deacurmezîșul răstoacele, dispore pe după țancuri, se încolăcește pe frâne, se afundă în pădurici scunde de jnepeni, poezia păstorească a plaiurilor de sus, îmblănite de graminee punctate cu punctele albe ale mioarelor; poezia măreață a coamei scrise pe cer a uriașilor stîncosi ce stau încremeniți de veacuri; poezia divină a piscurilor, de pe cari înțelesul vecinicii naturii se lămurește limpede, pe când nimicnicia omenească se svârcolește color, jos de tot, la șesuri... Poezia învăluitoare a Bucegilor, cât ne înalță sufletele”.

Nimeni n'a iubit florile la noi ca Nestor Urechia, nimeni n'a descris, cu mai multă măiestrie, viața paserilor. O comoră întreagă de povești asupra acestor „minuni ale naturii” stă în fața noastră, desprinsă din opera lui.

Cine ar fi crezut că inginerul Nestor Urechia, inspector general clasa I-a al Ministerului Lucrărilor publice, profesor de geometrie la școala de poduri și șosele (Politehnica din București), directorul școlii de conductori, este acelaș cu

Nestor Urechia, unul din cei mai mari și mai autentici prozatori ai noștri?

Cei ce l-au văzut neobosit secretar general al „Propileelor Literare”, colaborator în toate numerele, cu importante povestiri asupra călătoriilor cari au străbătut în trecut această țară, descrieri un pitoresc și de o frumusețe cuceritoare ce au atras admirația d-lui profesor colae Iorga, își pot închipui că, deși nav de vreo doi ani, este cel mai asiduu slujbaş, cel mai bun director, cel mai conștiincios profesor?

Fiul neaitatului V. A. Urechia, fratele d-rul Urechia, Nestor este dintr-o familie de scriitori. În timpul cât a lucrat la seana Sinaia-Predeal, a străbătut munții „Bucegi”, a căror poezie, ne-a descoperit în pagini nemuritoare.

Cei ce scriu zilnic, meseriașii scriitorilor sau scriitori de profesie, vor exclama: poate: un amator!

Și totuși Nestor Urechia este unul din cei mai buni cunosători ai graiului românesc. A pornit-o dela cronici, în biblioteca a tatălui său, istoricul, la poezia populară. A colecționat numeroase poezii din popor, a strâns ca o albă toate expresiile pitorești, clare, nobile, latine.

Cunosător adânc al limbii franceze în care și-a făcut educația, a considerat limba ca o problemă de geometrie și astfel a înfrumusețat-o, considerînd că care bucată a sa ca o construcție arhitectonică simetrică.

În afară de Caragiale, nici un prozator al nostru, nu are darul compoziției de voltat într-o mai deplină perfecție.

Nu numai atât, Nestor Urechia a studiat ca un om de știință materia de care a avut nevoie în opera sa. El sunt scriitori, cari să cunoască în toate amănuntele cele mai caracteristice în și fauna Carpaților ca dânsul. A căutat expresiile populare ale plantelor și paserilor din gura pădurarilor și a ciobanilor. Acolo unde i s'a părut expresia incompletă sau noțiunea neprecis redată a luat cuvîntul latin pur pe care l-a plasat ca o piatră scumpă într-o brățară sau inel de aur.

Ca un giuvaergiu a adunat apoi materialul brut și ca un artist-creator a dat materiei suflul poetic. Și-a aplecat urechile la toate șoaptele, și-a desfășurat ochii la toate nuanțele culorilor; și-a străduțat pătrundă tainele pădurii; și-a descoperit zeei protectori ai munților.

NOTE BIO-BIBLIOGRAFICE

Și-a creat o lume a lui, pe care a iubit-o cu patimă, ani de-arândul în el, ca în câmpulător, împins de demonul creației și de dea, cele mai frumoase cărți despre plante și pasări, la noi, să ne fărânce și descrieri unice asupra naturii munților și să ne pătrundă cu poezia extraordinară a unei lumi, pe care nimeni n'a știut-o ca el, n'a zugrăvit-o ca dânsul, și îndrăgii-o ca dânsul.

Ca ce au scrierile lui Kipling ca inspirație și frumos asupra titanice și tiranice naturi indiene, ceace ne-a redat Bernardin de Saint-Pierre sau Jean Jacques Rousseau asupra pitorescului naturii, a făcut-o Nestor Urechia asupra Cărbunilor noștri.

Și acest scriitor extraordinar, care ar fi fost înconunat în altă țară cu toți laureatilor și a onorurilor sociale, la noi nu este nici măcar membru în S. S. R., și nici membru corespondent al Academiei!

La mai mult. Criticii noștri cari nu îndrăzesc descoperind genii și talente, nu cunosc în cărțile de istoria literaturii pe Nestor Urechia.

Nici cărțile lui, minuni pentru instruirea, educația tineretului, modele de limbă românească frumoasă, nici nu sunt scrise sau citate în cărțile de școală.

Dar, marele său talent, ca și filonul de aur, de sub pământ, a atras atenția de mult. Dacă hăstroni și calibani literari — ce nu au nici valoarea unei singure bucați de-a lui, ei, cu tot cernaclul lor de entuziaști — cred că pot ignora adevărata literatură românească, neștiind cine este Alexandru Macedonski sau Nestor Urechia, ca din pământ, la porunca Baiașului răzbnător, răsar oameni înarmați, ca să apere patrimoniul cel mai sacru al creației noastre artistice. Timpul — marele magistrul al tuturor — va pune pe fiecare la locul ce-l merită, iar acela al lui Nestor Urechia este printre cele strălucite în istoria literaturii noastre.

Băind modest, cu surâsul veșnic pe buze, cu părul alb, dar cu fața veșnic tăcută, suferind, dar cu focul sacru în el, trăind chiar pe patul de suferință, Nestor Urechia este una din cele mai simpatice figuri ale literaturii contemporane.

Generațiile de azi și de mâine vor găsi în *Vraja Bucegilor*, în „Prietenii noastre pasărilor”, în „Împărăția munților”, în „Găze”, în „Fermecătoarea natură” bucați din lumea florilor, în „Zănele din Valea Cerbului”, în „Căruța Poștei”, în „Zămbetele pământului”, — și în atâtea opere de cea mai originală inspirație și factură — deliciul sufletului și vor găsi — citindu-le — dragostea de natură.

Băind natura, plantele, pasările, gășile, copacii, munții, vor fi mai buni, vor fi un *rade mecum* de consolare continuă, de înaltare continuă, înamoraându-se și însuși de Natură născătoare nouă a tuturor, leagănul și mormântul nostru.

ION FOTI

Nestor Urechia s'a născut în București, în anul 1866, întâiu Mai. Este fiul lui V. A. Urechia, marele naționalist, istoric și scriitor român.

Fire blândă, studiosă, visătoare, Nestor Urechia de mic copil, a arătat deosebită pornire spre literatură. La vârsta de 16 ani, în anul 1882, a publicat în „Literatorul” lui Al. Macedonski, prima sa încercare: „Moartea lui P...”

Tot în „Literatorul” apărură, în urmă, câteva articole ale tânărului debutant, apoi deodată numele lui dispăru de pe arena literaturii românești.

Ce se întâmplase? Dându-și bacalauratul, noul student urma să-și facă studiile superioare, în vederea unei cariere. Într-o duiosă prefață a volumului său de „Nuvele”, V. A. Urechia conjură pe fiul său să-și înfrâneze pornirea literară și, mai practic, potrivit cu vremele de atunci, să învețe vreo meserie mai rentabilă, mulțumită căreia să nu aibă de luptat în viață cu greutatele materiale, în rețeaua cărora jalnic s'au sbatut atâtea literați români.

La acea epocă era ingineria la modă: marele Ion Brătianu își dase la învățătura ingineriei câteși trei fii ai săi. Tânărul Nestor plecă și el la Paris, să învețe ingineria; de acolo se întoarse cu diploma care îi acorda dreptul să exerciteze o meserie științifică și tehnică foarte prețuită. Și a devenit un distins și apreciat inginer în serviciul Statului, fiind și profesor la Școala de Poduri și Șosele, unde, cu multă autoritate, a predat o ramură a matematicelor.

Până în anul 1900 inginerul și-a văzut de inginerie, închinându-i, cu neșovăitoare sârguință, toate puterile-i.

Dar în anul 1900, cu prilejul unor conferințe la Societatea de Geografie și la Ateneu („Căruța Poștei”, „Dâmbovița, apă dulce...”) vulcanul ce părea stins, de odată a izbucnit. În acel an, Nestor Urechia și-a publicat conferințele, Boala scrisului „boala părintească”, moștenită de la V. A. Urechia, s'a declarat cu neînduplecare.

Imprejurarea că serviciul său (întreținerea căii naționale Cămpina-Predeal) l-a pus în atingere zilnică și nemijlocită cu Natura, și anume cu un colț frumos al frumoasei noastre țări, Valea Prahovei cu lanțul măreților Bucegi, a fost nepus de favorabilă înfloririi darului hărăzit de Dumnezeu lui Nestor Urechia.

Din 1904 d-sa începe a se manifesta tencinic în literatură. În acest an publică „Zănele din Valea Cerbului” povești pentru copii, care au ca scenă Valea Prahovei și drept cadru munții Bucegi.

Urmează, în 1907, cartea „În Bucegi”, în care afabulația romantică foarte simplă nu este decât un pretext, pentru preaslăvirea pământului românesc (această lucrare, tradusă în limba franceză de autor, a apărut la Paris, în editura Plon-Nourrit, sub titlul „Dans les Carpathes roumaines” și a avut mult succes, după cum dovedesc cele patru ediții ale ei).

În publicațiunii următoare, pornirile scriitorului se învederează din ce în ce mai puternic: pe deoparte dragostea de Natură, pe de alta, dragostea de copii și de tineret.

Acestor două sentimente se datorează și cărțile:

Găze (povești din lumea insectelor). — *Robinsonii Bucegilor*. — *Prietenii*

noastre pasărele (povești din lumea pasărilor).

Apoi, minunata instituție a Cercetașilor a ademenit, după cum lesne era de prevăzută, pe Nestor Urechia și pentru cercetași el a scris:

Dragi să ne fie munții. — *Umbletul pe jos*. — *Săculețul de povești al cercetașului*.

În toate lucrările sale Nestor Urechia dovedește o adâncă și caldă dragoste de Natură și o cunoaștere intimă a traiului făpturilor sale.

Genul lui Nestor Urechia este un gen unic cu totul original, în mijlocul literaturii noastre obișnuite.

A publicat:

În 1904, „Zinele din Valea Cerbului”, povești pentru copii (prima ediție a autorului, 1929 ediție nouă la „Cartea Românească”).

În 1907, „Căruța poștei, cum călătoreau strămoșii noștri (Bibl. p. toți „Alcalay”).

În 1907 „În Bucegi” („Minerva”).

În 1908, „Găze”, povești din lumea insectelor („Socec”); ediție nouă 1923, „Socec”).

În 1909, „Povești duioase”, după „Les Contes de bonne Perrette” de René Bazin (Bibl. p. toți „Alcalay”).

În 1911, „Drumurile noastre” (editura autorului).

În 1913, „Drumurile Brașovului” (editura autorului).

În 1916, „Umbletul pe jos” (Bibl. p. toți), „Dragi să ne fie munții” (Biblioteca Asociației Cercetașii României) și „Robinsonii Bucegilor” (editura autorului; ed. nouă 1923 Socec), operă premiată de Academia Română.

În 1919, „Săculețul cu povești al Cercetașului (Biblioteca Asociației „Cercetașii României”).

În 1923 „Prietenii noastre pasărele” (edit. literară a Casei Școalelor).

În 1924, „Zămbetele Pământului” (povești din lumea florilor).

În 1925, „Aripi și Căntece” (povești din lumea pasărilor).

Idem „Salamandra măeastră”, poveste feerie națională, în 4 acte din 5 tablouri.

În 1926, „Însemnările lui Radu Cercetașul” (lucrarea onorată cu un premiu de încurajare de Fundația „Principele Carol”).

În 1928, „În împărăția munților” (Bucegii duiosi, tip. I. Brănișteanu).

P O E Z I E

V. DEMETRIUS

FRAGMENT

MOTTO:

Au n'ai fost tu jună, n'ai fost tu frumoasă?
Te-ai dus ca să stingi o stea radioasă?

M. Eminescu

*Tu, grație dulce, aicea să fii?
In groapă adâncă, sub lepede, glij?
A cui a fost vrerea din viață să treci,
Să dormi înghețată, cu orbite seci?*

*Eu tot te aștept printre albele cruci,
— Ce vinete's parcă și parcă's năluci —
S'apari îngerească din lumea de morți,
Al ochilor zâmbet prin lacrimi să'l porți;*

*Să rumpi nemurirea din negrele-i lunci;
Sicriul, în țândări, în lături s'arunci
Și lepedea rece, și multul pământ!
Răsari, formă fină, pe-o undă de vânt!*

*Au n'ai avut oare, tu, lotuse trist,
Iubirea cea sfântă ce'nvie pe Christ?
Ce'l face din moarte, pe moarte călcând?
O, prietenă pală, cu tâmplele-arzând!*

*Sânt cărțile tale închise de-acum;
Batistele veștede; fără parfum
Mătasea, dantela! La masa de scris
Nu'și mai desface corola — un vis!*

*Dar crucea'i plecată, mormântu-adâncit....
Sfioasă, o pasăre, iată-a venit
Să cânte! E poate un suflet scăpat
Din groapă.... „Ingere”, tu ai sburat?*

MOARTEA PLANTELOR

Plantele toate ce'n toamnă-au ajuns, mai visau
Încă ploii limpezi și calde de Maiu,
Și-al cerului lapte dulce bălăiu,
În noapte pe frunze și flori așteptau...

Era'n scăpătat — și vâsduhul senin
Ca luciul oglinzii bătut de lumină —
Atunci înfloriseră pe-un hat o sulcină:
Târzie mireasă din lutul de sevă prea plin.

Și plantele-ațipiau pe sub cer
Cu frunze cu lujer cu floride toate, —
Era o tăcere de viață când poate
Și stele mai multe în noaptea lor pier.

Și-atuncea pe sâni pământului cald,
A trecut o fantomă albastră cu'n voal
În care s'a prins și luceafărul, pal,
Și cerul cu brumă și scelipiri de smarald.

Cu degete reci ca vrejuri de ghiață
Fantoma a cules într'o cupă arome,
Și-au venit până'n zori și alte fantome,
Străvezii de cristal, din fiinturi pe unde nu-i viață.

Și toate-au cules parfumuri și vise de flori,
Din lujeri și frunze, suflarea întreagă-au cules,
Și s'au dus încărcate cu suflete mici pe-al vâsduhului
șes —

Și plantele toate erau moarte în zori.

GH. TALAZ

N O C T U R N Ă

Cerul tăiat între nori ca un lujer-în vîrf poartă luna...
Stropii de rouă'n cîmpie par slove-argintate pe-o
[carte...
Munții la capăt de zări mătăsoase și schițează cununa...
Luncă liniști de sus și duc lumea de-o'ngroapă de-
[parte...

Taberi cu corturi s'arată sub lună risipa de safe...
Drumu'n grădini mă coboară; și apa rămasă din
[ciuturi
plînge'n fîntîni la răspântii; și frunzele crengii
[roșcate
flutura'n luna albastră ce-și joacă minusculii fluturi..

Rîul își șerpuie trupul din luncă'n bătaia luminii.
Scrijelă cerul cu crăci ascuțite copacii pe creste...
În fîntirim-aplecați lingă ochi stînsi de candelă-criu
Zine pierdute'n vîltori — plîng banala iubirii povest

Picură stele din cer părăsind într'un salt veșnicia
vremea trecută pe rug le jertfește și dă scrum'n
zării... Te-ador, o! izvor luminos ce-ai fișnit argiub
gîrlă — cu care-am stropit dintr'un capăt la th
[„Nocturna”]

HAR. MIHAILESCU

— VII, FINICULE?

— VIU, NĂȘICULE!...

de I. C. VISSARION

Ma încolțiseră și pe mine nevoile, că de așa e viața omului sărac, și m'am dus la nașu, popa Ilie, de m'a împrumutat cu zece lei. Acuși zece lei pe vremea asta nu e cine știe ce, dar până 'n răș-bol zece lei erau într'adevăr zece lei: banul se putea socoti cât roata carului, mai puneam doi lei lângă zece și cum-părui un top de burbac și făceai că-țărăși de purtai un an de zile.

Nașu Popa, de, popa Ilie, nu-l știe o-cine e, vrea să-i muncesc p'ai zece și cât oi trăi.

— Să vii finicule, să-mi tai lemne...

— Viu nășicule să tai și lemne!

— Vineam la nășicu și nu-mi pretir-bu să tai trei-patru brațe de lemne, cât arde o zi sau două, ci îmi arăta gră-dina de sferturi de stejar și-mi spunea:

— Tai-o toată finicule, și cară-le în vacanțe să nu le ude zăpada, că nu mai ai în sobele de luci.

— O tai nășicule și o car în magazie, și mă duceam și tăiam aproape și de două săptămâni, și făceam așa cum porunca el. Nu e vorba, îmi da el mân-care, uneori seara și câte o ceașcă de rachiu, da ca să-noi prinză și ceva la datorie nici pomeneală.

— Să vii finicule, că s'a făcut o groază de bălăgar la cai și la vaci. Trebuie scos, că în sanie și dus pe locuri.

— Viu nășicule.

— Și mă duceam și începeam munca la bălăgar.

— La cai mai era cum mai era, așternut cu paie și mai mult uscat — se lua în turcă; dar la vaci, topenie: trăgeam cu forca de coceni amestecați cu fân și paie, de umbla să-mi iasă ochii! Încăr-cam sania, înhamam caii și porniam cu carul pe câmp.

— Să-l întinzi finicule, să nu-l lași jos pe tot.

— Lasă nășicule, că știu eu.

— Și începeam și la bălăgar iar câte pa-tru-cinci zile.

— La să-mi prinză nasul ceva la datoria de zece lei, nici gând.

— Să vii mă finicule, să cureți po-gona de moară, că'm isprăvit măcini-

— Viu nășicule, de ce să nu vii.

— Mă duceam, învăteam câte o jumătate de zi la mașină, uneori eu învăteam și pe băgăm în coș porumbi, puneam boabele în saoi. Îi puneam în căruță sau în car după cum era vremea, și-i și mă-nam.

— Nășicu meu, ca să scrie în condică, că am făcut în curte o zi, ori patru zile, și vorbă.

— Rămasăvara:

— Finicule, vreau să fac garduri.

— Păi să faci, nășicule.

— Parisu mă-si! Să-ți dai barda ta, că fiind mai bine, a mea nu tae de la stricat-o Olguța în oase — și să măscuți la pari.

— Am dus și i-am ascuțit vre-o trei la pari.

— Ba că nu finicule, să mergem la pă-dure la Cănea, că-uzi se vinde acolo. Vreau să iau și eu o întindere de trei prăjini, le tai tu, le încercăm să ducem acasă, că ne trebuie pentru

— Finicule, și merg și la pădure.

— Am dus și acolo și iar am făcut

— și ale.

Acuși eu aveam o chisea de pânză și când făceam o zi la nașu, puneam un bob de fasole în ea; făceam două, puneam două boabe și așa mai departe.

— Mă pomenii cu nășicu iar:

— Păi finicule, să vii să faci gardu!

— Păi singur, nășicule?

— Da cu mai cine, finicule?

— Știu eu nășicule, Singur nu poți. Că trebuie să iau parul și să-l repez cu mâinile și să-l scoț, și să-l repez și să-l scoț, până când o intra la măsură. Și trebuie să-mi-l aducă cineva acolo. Apoi nuelele trebuie curățate și aduse brăți-scare pe lângă pari infipți. Apoi trebuie să mai fie un om, ca eu să împing nu-iaua și el să-o tragă la el, apoi el s'o 'n-pingă și eu s'o trag la mine, ca să se 'ndoae nuaia după pari; apoi să batem cu muii ca să se 'ndese grădele gar-dului!... Nu se poate un singur om să facă la gard.

— Vino finicule, c'o să-ți dau pe Ilie Fițoiu să-ți ajute.

— Da e țigan bătrân, nășicule, ce mai poate ăla?

— Lasă, lasă, ce-o mai putea el, o mai putea; ce n'o mai putea el, oi putea tu! Si am nuncit vre-o opt zile la gard cu Fițoiu.

— Cât îți dai ție mă nea Ilie, hoțu ăsta de nașu, pe zi?

— Dăbia opt bani tăiculiță și ce m'am tocmit cu hoțu, o jumătate de zi!...

— Hei -- făcui eu socoteala. -- De mi-o prinde și mie tot opt bani pe zi, apăi am să iau bani mulți de la nașu.

Seara deseriți chiseau cu boabele de fasole în pat și m'apucai să le înmăăr.

— Cincizeci și opt de boabe de fasole!

— Ia hai fa nevastă să facem socotea-la cincizeci și opt de zile câte opt golo-gani ziua, câți lei fac?

— Si veni nevastă și ne așezarăm amân-doi cu găzoial pe glaful forestrei. Un bob: opt gologani; alt bob: opt golo-gani, face șaisprezece gologani; alt bob: opt gologani, face douăzeci și patru de gologani; alt bob: opt gologani, face trei-zece și doi de gologani; alt bob: opt golo-gani, fac patruzeci de gologani, adică patru lei).

— Cinci boabe fă, fac patru lei.

— Le făcurăm acuși în grupe de câte cinci și ieșiră unsprezece grămezi de câte cinci boabe și mai rămăseră trei boabe.

— Făcurăm noi socoteala: patruzeci și patru de lei odată și cu doi lei și patru gologani. Scăzând zece care mi-i dăduse împrumut, se făcea că mai am să iau treizeci și șase de lei și patru gologani.

— Cum să fac eu fa, să apuc banii ăștia dela nașu, că-l știu ce sucit e?

— Cere și tu împrumut doi poli. Spune că ne trebuie să plătim la arătură, să luăm arbagie, opinci, basma mie, în sfâr-șit găsești tu ce să mai îndrugi, că ești dator la perceptor, la cărciumar pe sare și pe gaz...

— Așa e.

— Si dimineța mă didei în vorbă cu nașu despre nevoile vieții și-l pontai:

— Să mă împrumuți, nașule, cu doi poli.

— Ce-ai înebunit, fine?

— Ba nu-s nebul deloc, nașule, da-mi trebuie și-ți fac muncă...

— N'am bani fine, Doi poli e o vacă. Să-ți dau eu o vacă? Da ce sunt nebul?

— Păi ție-i plătesc, nașule.

— Să mai văz eu bani de la tine, fine? Ai zece lei, ai mai avut tu grijă să nu-i dai?

— Păi n'am mai avut nașule, da nu s'o fi plătit?

— Ce plată mă, ce plată? Când mi-ai dat tu vr'un ban?

— Ei bine nu ție-am dat, da o să-ți dau, că n'a trecut timpul. Acuși trebuie să-mi dai patruzeci de lei că mă strânge de gât perceptorul și-mi ia jarca din spinare cărciumarul, și-mi scoate ochii nevasta, că nu i-am luat nici basma și-a rămas cu capul gol ca cocoarele și râde lumea de mine, că n'am pus arbagie în grădină și fac bube pe țalpi umblând desculț pe glozi — că n'am opinci...

— Să-ți dau eu o vacă, fine?! Nu se poate!

— Nu-mi dai vaca, nașule, păcatele mele, îmi dai numai doi poli.

— Ți dau numai un pol.

— Nu-mi ajunge, nașule, Numai la cărciumar sunt dator atât, dar la perceptor?

— Mă eu îngrop un mort pe doi lei! Pricepi tu, ar trebui să 'ngrop douăzeci de morți, ca să-ți dau ție atâția bani.

— Ce are a face morții cu nevoile mele nașule? Și-apoi eu sunt om muncitor. Îmi dai pogoane de sapă ori mă ție cu ziua, când ție oameni, în sfârșit îți plătesc tot până la o para...

— Ei bine, diseară o să-ți dau

— Si seara mi-a dat opt piese de câte cinci lei.

— Ajunsei acasă și-i spusei nevastei:

— Fa, mai sunt dator două zile la nașu și-i trag clapa.

— Si am făcut și ale două zile și când mai m'a chemat să-i fac și niște răzoare, m'am făcut bolnav.

— Ce ție finicule?

— Îmi vine ameteală și mă doare ca-pul nășicule.

— Si stăteam lungit în pat cât sta și el în casă.

— Mă a hotărât apoi — să-i sap vre-o trei pogoane de porumb și dintâi și de al doilea. Câte seapte lei pogonu.

— Eu însă trimeteam nevasta mereu și-i spunea: că nu-mai mai viu în fire, iar ea singură nu poate să sape.

— Ca să nu-i rămâie porumbu plin de buruian, a trebuit nășicu să sape cu omeni și locurile hotărâte să le sap eu.

— A venit sapa de al doilea și el a făcut planul să ne ia cu ziua la sapa.

— Merga ziua scump de tot: doi lei!

— Dar și eu hotărât să nu-i mai muncesc nimic, stam în pază. Cum îl vedeam că intră călare în bățătură, svac în pod.

— Finicule, finicule!

— Auz nășicule, răsundea nevasta.

— Unde e finu Ilie? Să iasă afară!

— S'a dus nășicule la sapa la noi, că s'a făcut buruian să tragi cu coasa. Rămăsei și eu, să fac ce-o face de mân-care și să mă duc după el la loc.

— Păi bine finică la mine când veniți?

— Păi când om putea, nășicule, venim, de ce să nu venim?!...

— Măine să veniți la mine, finică!

— Venim, nășicule.

— Si pleca nașul.

— A doua zi, noi plecăm d'acasă mai 'na-ante d'a se revârsa zorile, să săpăm la noi.

— Sculam nevasta:

— Hai fă, că vine nășicu. Nu trebuie să ne găsească și plecăm la noi la sapa.

Seara p'aproape de culcarea oamenilor, ne pomeneam cu el. Lega iapa a chioară de stâlp și intra peste noi în casă.

— Bună seara, finicule.
— Bună seara, nășicule.
— Bine mă finicule, te-ai făcut hoț?
— Vai de mine, nășicule, da tocmai eu? Da ce-am stricat?

— Păi să nu vii să-mi sapi deloc primăvara asta? Când mi-ești dator cincizeci de lei?

— Păi bine nășicule am putut și n'am vrut?

— Cum mă, ai vrut și n'ai putut? Cum la tine poți și la mine, nu?

— Păi mă căsnesc și eu nășicule, ce să fac? Vrei să mor de foame la iarnă? Ți dau și eu din neputere, ce să fac. Da mai mult nevasta sâraca sapă porumbu; eu mai mult bolesc pe loc și-i ții de urât.

— Măine trebuie să veniți la mine!

— Venim.

— Veniți mă, finicule?

— Venim zău, nășicule! Da uite, ce e mai împrumută-ne cu zece lei.

— Iar să vă dau bani? Te-ai stricat din bcala asta mă, finicule.

— M'oi fi stricat, nășicule, da zău dacă nu-mi trebuie.

— Cum văd eu, n'aveți de gând să veniți măine la sapă.

— Ba avem, de ce să n'avem? Da ne mai trebuie zece lei.

— Nu vă mai dau. Voi nu-mi mai plătiți. Voi nu puteți s'aveți bani niciodată că sunteți înșelători.

— Ia scoate fa chiseaua cu francii, să-i arătăm nașului! Și-i făcui cu ochiul nevastei.

Și nevasta scoase chiseaua cu cele șizeci și unu de boabe de fasole — zilele făcute la nașu.

Popa beli ochii, credea că-i dau banii și gata s'apuce chiseaua.

— Ho-ho! Nu te grăbi nășicule, c'ăici sunt boabe de fasole, nu lei.

— Și ce sunt astea mă?

— Leișii noștri, nășicule.

— Să vii să-ți citească finicule. Ai rămas trăsniț de boală, te-ai zăpăcit. Da e vorba veniți măine la sapă să-mi mai plătiți din datorie?

— Venim și trei zile la rând și amândoi, dacă ne împrumuți cu zece lei.

— Bani nu vă mai dau.

— Păi de, dacă nu ne mai dai, nici noi nu luăm.

— Și spune mă finicule, veniți măine la sapă?

— Venim!

Și pleca popa.

Dimineața iar:

— Scoal fă și hai că vine hoțul de nășicu. Crede el că m'a făcut mama robului.

Venea popa dimineața călare — ne spunea și nouă vecinii — și pleca injurându-ne că nu ne-a găsit.

I-am fierț așa fără apă și'n timpul secerii și'n timpul treeratului.

— Vii să seceri finicule?

— Vii nășicule.

— Să nu faci care cumva să nu vii finicule.

— Vai de mine! Vii nășicule.

— Vii finicule?

— Vii nășicule!

La treeriș nu putu să m'apuce.

Hai că să-i car la pac. Eu să fiu omul de asvârțit pae în căruță. Acuși el nu mai zise: să vii și zise: hai! și împipse mâna în gulerul cămăși.

— Stai nașule, nu trage că-mi rupi cămașa și-ți iau antirul!

— Haidi că mi-ești dator!

— Asta nu se știe.

— Cum nu se știe? Tăgăduiești?

— Tăgăduiesc!

PREMIAȚII

În jilțul său portativ, unde de ani în-tregi își trăește viața de mucenic, Al. Davilla, autorul lui Vlaicu-Vodă, și-a primit mai Jeunăzi recompensa: A fost încoronat cu premiul național de poezie. După atâta durere, fără nădejde de

Al. Davilla

tămăduire, creatorul celei mai puternice poezii dramatice din literatura românească, a simțit din nou harul soartei bune și drepte, pogorând de-asupra chinutului său trup. Și ca o dulce desmierdare, mâna zeiței, i-a revărsat în sufletul înseninat de suferință, fiorul unor mângâieri neașteptate:

Alexandru Davilla, constructorul de proporții uriașe, care a știut să dureze, din materialul brut al verbului arhaic, valoroasa lucrare care va înfrunta veacurile, omul atât de admirat și hulit o-dinioară, dir. pricina neîntrecutului său talent dramatic, a primit în sfârșit consacrară contemporaneității!

Întârziata consacrară, dar totuși, înviorătoare pentru cel premiat, și mai ales pentru cei — tineri sau bătrâni — cari în versurile din Vlaicu-Vodă, își găsesc odihna cugetului, obosit de atâta deșartă peregrinare literară, prin ținuturile (neexpriate încă de legea bunului simț) ale autorilor de pripas.

A mai vorbi acum de valoarea literară a operei lui Alexandru Davilla, intrat de mult în nemurire, a mai căuta să dăm aspect de analiză unor reconstituiri

— Nu te-am împrumutat cu cu cincizeci de lei?

— Mai împrumutat, da ți i-am plătit.

— Tu, mie?

— Eu Sfinției tale. Scoate chiseaua cu galbeni fa!

— Vezi nașule? Aici sunt șizeci și unu de boabe de fasole! Câte opt gologani bobul, face patruzeci și opt de lei și opt gologani.

Popa căsca și ochii și gura la mine, că nu pricepea ce-i spui. Vreau să-i vând un bob de fasole cu opt gologani?

— Te-ai zăpăcit finicule!

— Ba de loc, nășicule. Eu ți-am făcut în curte șizeci și unu de zile și la fiecare zi puneam câte un bob în chisea. Lui Ție Fițoi îi dai opt bani pe zi, că-mi ajuta și el la gard și mie, că ți-am bătut parii, ți-am tăiat nuelile, ți-am scos bălgarul și ți l-am cărat, să nu-mi prinzi nici câte atât? Păi n'o fi păcat?

istorice magistrale, și a mai încerca subliniem calitățile de desăvârșită zice cu care el a fost înzestrat, în nează a reedita, — sub o formă și inadmisibilă — lucruri ce s'au cu prisosință.

Datoria noastră e de ordin pur imativ.

Al. Davilla a fost distins cu premiul național de poezie.

Și a meritat!

Fremiatul pentru proză este d. Liviu Rebreanu.

Tânăr și viguros, a dat literaturii măne lucruri de remarcabilă valoare.

Literatura sa, care trece pe deasupra povestirilor ce se localizează la un oraș sau provincie a știut să eșească granițele și succesul „Cind trei” trecută în literatura mondială ne dă măsura posibilităților literare premiului recent.

D-sa a dat scrisului românesc haterii de valoare; așteptăm dela tine scra sa valoare să o îmbogățească cu întreagă trezorerie de nestemate.

Mijloacele cu care și-a apropiat lele botezate „Ion” sau „Grădina S zuraților” îi stau la dispoziție.

Liviu Rebreanu

Opera lui Liviu Rebreanu este — bue să fie — în plină ascensiune.

De la vigoarea talentului său, teaptă mult.

În consecință, premiul național proză din acest an, i-a fost decernat pentru ilustrarea bătrânului adăgănis coronat opus”, ci ca o primă de nimă încurajare atât pentru opera lizată, cât și pentru opera așteptată.

I. GH.

— Păi bine mă, pe ce te-am făcut fin?

— Cum: nașule, ca numai să-ți cesc fără parale? Dunmeata de ce n dai bani așa cum îți dă femeile ca?

— Păi! Proclate! Uci-gă-te cruce tano! Să nu mai vii pe la mine!

— Zău că nu mai viu, nașule.

— Să nu-mi mai zici: nașule, că mai sunt nașu tău și tu nu mai ești meu!

— Bine nășicule, iaca n'oi mai fi! Si a plecat popa supărat foc.

Datunci, când și când, îmi mai

— Și să mă înșeli tu pe mine nășicule?

— Zău de te-am înșelat nășicule.

— Lasă finicule, lasă.

— Păi s'o lăsăm nășicule, s'o

Si uite așa am pățit eu cu nașu. He.

I. C. VISSA

MOMENTE DIN AVIAȚIA NOASTRĂ

de UN ZBURĂTOR CONTINENTAL

TRISTE ȘI VESELE

SĂ FIE OARE ADEVĂRAT?...

Băiat ferchez și inteligent, deși în altă țară poate ar fi fost colonel, „la excepțional”, de exemplu în Italia, unde o mai mare d. Mussolini, pilotul acrobat despre care e vorba mai jos, e numai căpitan, cu vechime...

Lipsa de orizont îl sufecă totdeauna pe un pilot, fie aceasta o lipsă la propriu, fie la figurat.

Așa că într-o zi, — după ce înfruntase toate greutățile oficiale legate de aprobarea unui raid — căpitanul în chestiune plecase la Roma, gata să vină, firește pe cale aeriană, la București și pe urmă să-i vedem pe domni ce-au să zică“.

Nu interesează ziua decolării din Roma, de pe marele aerodrom Litorio.

Destul că s'a telegrafiat la București: „Aștept spre țară“.

S'a întâmplat însă că, la puțină vreme după plecare, la un ceas sau două, când tot pe deasupra Italiei, motorul începu să „tusească“.

Și pilotul a aterizat, frumușel și curajos, pe primul aerodrom principal pe care l-a avut în drum.

Oamenii, și mai ales camarazi, sunt...

Sunt unii cari pretind că a stat aici pe câteva săptămâni, cu o reparație care devenită necesară.

Verba e că, în cele din urmă a pornit iar și a telegrafiat iar în țară: „Sosește“, cum ar fi, de exemplu, poimăine.

Bun! S'a zis la București, dacă sosește, foarte frumos! Să-l așteptăm la ora fixată!

Și așteptându-l pe aerodrom, se organizase și o gustare, pentru autorul recordului proiectat și dat, telegrafic, ca sigur, cu anticipație.

Dar nu știu cum dracu s'a făcut, că zborul se prostise de tot la puțin timp după decolare.

De din București au așteptat pe aerodrom și au înțeles în urmă că așteaptă pe aerodrom.

Pe aceea, au mâncat „gustarea“, și au plecat acasă.

Pe unii că, în această a doua aterizare, căpitanul pilot ar fi stat tot atât de mult ca și prima. Sunt și alții cari susțin că a stat mai mult.

Pe verba e că, în cele din urmă, tot aterizat, și a trimis și telegramă: „Acum am direct București“.

Pe unii iar de ieșirea ofițerilor la câmp în ordin de organizarea unei gustări. Pe alții șburătorilor oricărei nații ar fi avut ei, accidentele sau pannele sunt comune, fără să fie și comode.

Pe bine, odată plecat, căpitanul a avut o pană, asta de carburator, și a plecat iar pe loc.

Pe că oamenii din București au așteptat ce-au așteptat și au priceput în urmă că nu mai au de ce aștepta. Pe care, au mâncat „gustarea“, și au plecat acasă.

Pe ar putea să dea crezare svonurilor calomnioase după cari, în această a doua escală forțată, căpitanul ar fi stat în ambele escale anterioare?

Pe gura lumii! Și mai ales gura camarazilor este că plecarea, — care s'a

produs și de aci, în cele din urmă, — a fost telegrafiată la București: „Vin fără escală!“

Și a spus și cănd va fi în Capitală. Textul telegrammei a impresionat.

— „Acuma să știți că vine, domnule! Nu vezi cum scrie?“

— Mde!... Om vede! —

Și, iar ofițerii la câmp, și iar gustare... Dar o pană, — de esență de data asta, a făcut ca semnatarul telegrammei să rămână iar pe undeva pe drum.

Și, cei dela Pipera, mâncând gustarea, s'au îndreptat spre casele lor, gândindu-se în feluri și chipuri și nesfiindu-se de loc, — mizerabilii! — să spună ce gândesc.

Ce ghinion păcătos o fi fost, nu știu dar încă vreo câteva telegramme au anunțat Capitala: „Sunt ca și sosit!“ și tot atâtea pane au marcat drumul căpitanului, fiecare pană urmată de o escală pe care câinii de camarazi o găseau nejustificat de lungă.

Suntem datorii să arătăm că tot de atâtea ori s'au luat măsuri „de sosire“ la Pipera și s'au organizat tot atâtea gustări...

Dar înțelegând mulțimea că în van așteaptă, privind la cer și la gustări, dând țărzoale acestora din urmă a sfârșit prin a le mânca pre ele, după care fiecare om s'a îndreptat spre cămin.

Târziu de tot, — unii zic după vreo șapte luni, alții pretind că nu erau tocmai șapte împlinite, — a venit o telegramă în fine, din Belgrad, distanță de 3 ore de București.

— Măi organizăm iar o gustare, domnule general? Că zice iar „că sosește“...

— Organizați, domnilor, organizați... Faceți cum vreți. Eu n'am să pot veni la câmp... Mă duc la înmormântarea generalului Str.

Și oamenii cari numai de gustare n'aveau chef acum, — fiindcă dacă pornirea din Roma a fost vara, acum era iarnă, iarnă în toi, — au organizat iar o gustare, rostind, zice-se, destule sudălmii și vorbe nepotrivite.

Drept culine, au fost persoane prezente, — camarazi, firește, fiindcă așaia bărfesc mai abitir ca oricine, — cari nu voiau să-și creadă ochilor când l-au văzut pe căpitan aterisând, însfârșit!...

Unii l-au felicitat, cu jumătate gură, alții l-au sărutat, — ca Iuda pe Christos, — alții înghețați de frig, i-au spus vorbe cari nu se pot scrie.

Dar mult așteptatul, — nedându-se jos din carlingă, fiindcă cerea cu întâi să vie negreșit un fotograf, — făcându-se că nu aude ceeace nu-i convenea, întrebă:

— Da' domnu' General Rudeanu nu e aici?

— Nu e! S'a dus la înmormântarea generalului Str.

Căpitanul, — din carlingă unde aștepta mereu fotograful, — vădit afectat, scoase o lungă exclamație, plină de regrete:

— Ce vorbești, domile? A murit generalul Str?

Lângă pilotul sosit și care se miră era d. colonel Fotescu, comandantul grupului.

Liniștit, aprinzându-și o țigară „de damă“, cum fumează totdeauna, îi răspunse, cu aerul cel mai natural:

— De ce te miri, domile? De ce te miri?... Te-a așteptat omul, săracu' te-a așteptat cât a putut, și văzând că nu mai vii, a murit alaltăieri...

A spus că nu mai poate s'aștepte!

Hoții de băieți, cari mi-au spus întâmplarea, — fiindcă eu nu eram de față, — răd și-acum când și-o amintesc. Și au cruzimea să pretindă că faptul e autentic...

SUBIECT DE SCHIȚĂ, PENTRU O CARTE...

În 1926, seria de elevi ai școlii de pilotaj din Tecuci îl cuprindea și pe elevul sergent Filipescu.

Viața trecea acolo, în 1926, în forme ceva mai deosebite decât în anii precedenți, însă moravurile rămăneau aceleași. Caracterul lor de permanent, — fiindcă aceleași vor fi și în viitor, — naște nu din dispozițiile regulamentelor, ci din însăși natura indeletnicirii oamenilor.

După cum lucrărilor din fundul mineilor pun mâna streășină la ochi când ies ziua în lumina vie a soarelui, tot așa elevii piloți „se aranjează“ pentru Sâmbătă după amiază.

Atunci serviciul e suspendat, și nu puțini sunt cei ce așteaptă la gară, trenul care vine dela București.

Într-o Vineri seară, elevul sergent Filipescu stă de vorbă cu elevul sergent Tântăreanu, cu Nică, cum îi zic intimii.

— Mă, Tântărene, știu că tu ai apă de Colonia și pudră... Imi dai și mie mă, puțină?

— Ia, domnule, ia, și nu te mai milogi așa! Uite colo sticle, uite colo cutia de pudră.

— Da' o lamă neuzată ai, mă, Tântărene?

— Uite, domnule, și lamă! Poftim, e nouă, o desfac acum.

— Să trăești, frate Nică! Imi trebuie pentru mâine... Mă duc la gară, mă, că mi-a spus că vine negreșit.

Și ochii îi radeau, fericiti, gândindu-se la cine trebuia să vină.

Cititorule, oricare ar fi educația și concepția d-tale, dă-mi voie să-ți atrag atențiunea că un elev pilot se bărbiește proaspăt și dă pudră și apă de Colonia numai când îi vine o prietenă, și nici odată când îi vine un prieten... Cu prietenii, bea și el un pahar de vin și-și spune amarurile.

Sâmbătă dimineața, zbor, ceva mai lung decât în restul zilelor săptămânii, fiindcă, spusei, după amiază serviciul e suspendat la Tecuci.

Când Filipescu a ieșit dimineața din cameră, să se ducă la avion, a aruncat o privire mulțumită înăuntru: Uniforma cea bună, nouă-nouță, era întinsă pe pat, cu pantalonii așezați lung, pe dungă; pantofii de lac ședeau lângă pat, mașina de ras, cu lama nouă era lângă pudră și apa de Colonia date de Tântăreanu.

Pe pieptul vestonului, în stânga, —

cochetărie de aviator — ședea prins „cucul” galben, insigna de zile mari...

Se ducea la gară, fiindcă „venea azi”...

Filipescu a suit în carlingă alături de instructor și a decolat.

N'are nici o importanță să știm cât și cum au zburat.

E deapins să știm numai că după câțeva vreme, la aterisare, avionul a venit prea scurt.

El n'a atins aerodromul, ci a atins porțiunea de dincolo de șanțul despărțitor, spre șosea...

Și atunci s'a întâmplat ceea ce întâmplă totdeauna în asemenea cazuri, cu toate avioanele cari fac la fel: tremur de aterisaj, în lovitura puternică cu pământul, s'a rupt, cu un zgomot pe care-l cunoaște numai cine l-a auzit...

Instructorul, cu coastele rupte, strâns, a rămas încastrat în carlingă.

Filipescu a fost aruncat cu violență afară, a fost „scuipat” la depărtare de câțiva metri...

Cu pieptul și cu capul zdrobite, a rămas acolo, amestecat cu pământul pe care-l mănșise cu sângele lui cald...

Mort, a fost nu ridicat, ci „adunat”.

L-au trimis la spital „să-i coasă”, să-i ia măsură și să-l ambaleze, cum se zice în limbajul special al oamenilor de pe aerodrom.

Instructorul scăpase cu viață.

În procesul verbal care trebuia să constată obiectele rămase, zestrea mortului, a trebuit să se consemneze uniforma nouă-nouă, cu pantalonii întinși lung, pe pat. — Să nu li se strice dunga, — și cu „cucul” prins pe veston; pantofii de lac, de curând șterși de praf, plus pudra și sticluta cu apă de Colonia, puse frumos lângă mașina la care nefericitul pusese lamă nouă...

Mâna destinului făcuse ca omul care și le aranjase cu drag, să fie adunat adineauri cu lopata, ca bucăți de carne în sângerată, pline de țărână și de fire de iarbă arsă de soare.

O clătinare din cap, și o țigară aprinsă de cei dimprejur, au constituit, ca totdeauna pe aerodrom, — gestul final al acestei tragedii impresionante în simplitatea ei.

Dar unu și-a adus aminte că, la 3½, cu trenul de București, trebuia să vină cineva care voia să-l vadă pe Filipescu.

— Ce e de făcut?

— Așa e, domnule! Ce facem?

Și atunci, doi inși s'au dus la gară.

Trenul a sosit la timp.

La Tecuci niciodată nu coboară multă lume, fiindcă nu are de ce...

În Duminica aceea, au coborât doi negustori grași și asudați, un țaran în picioarele goale și cu o desagă pe umăr, și o fată tânără, în rochie de marchizet și pudrată — se vedea bine, — cu puțin înainte de a se da jos din vagon.

Băieții au salutat-o și ea a răs, într-o mișcare de cochetărie naivă.

— Ne-a trimis Filipescu... Pofțiți cu noi...

Și-au suit o într-o trăsură veche, adusă anume.

Stând la mijloc, între ei, fata îi privea, încercând să lege o conversație, și surâdea, ca toate fetele tinere cari merg în trăsură cu aviatorii.

Cei doi camarazi voiau s'o prepare, neștiind cura să înceapă.

Întâi i-au spus că Filipescu i-a trimis și ei, fiindcă el nu prea se simte bine

CEL DIN URMĂ EXAMEN

de VASILE SAVU

Suntem în perioada examenelor. Știu, vă gândiți la examenele de sfârșit de an ale copiilor noștri, singurele care contează în viața părinților. Celelalte examene pe care trebuie să le dăm zilnic în viață, acelea nu contează (Nu contează, ce expresie!).

Și totuși, zi de zi, în viața de toate zilele fiecare din noi își dă examenul lui, sau, ca să întrebuițez un termen școlar: „extemporalul” nostru. Medicul chirurg, avocatul, scriitorul, sculptorul sau pictorul se supun permanent unui examen, tot așa după cum trebuie să înfrunte aceași probă arhitectul, profesorul, magistratul sau simplul plugar.

Soferii, oratorii și persoanele prea populare n'au nevoie de nici un alt examen, acestora fiindu-le de ajuns personalitatea lor care se confundă cu motorul automobilului. (infernul zgomot) operă a unui gânditor, care a transpus practic atâtea gânduri pe care atâția din marii oameni nu le-au avut, dar le-au folosit, fără să achite măcar beneficiile sau datorita de recunoștință!

N'aș voi să pun întrebarea câți au cecitat pe Osendoschi, ci câți din intelectuali noștri ar fi putut răzbate ținuturile pe care acest savant, azi profesor la Varșovia, le-a străbătut?

Sunt convins că oricare din țărani noștri ar fi făcut drumul lui Osendoschi. Sunt tot atât de sigur că... „intelectuali” noștri ar fi murit, punându-și pe piept cărți teoretice spre fericirea lumii, în timp ce ei nu se putea ferici pe dânșii.

Civilizația, așa cum ne străduim să înțelegem civilizația, e o grozavă eroare. Bucureștii ar fi atunci cel mai civilizată oraș din întreaga Românie.

Dacă Horațiu, Tacit sau vre-un divin arhitect roman (care nici numele nu și l-a gravat pe monumentele eterne) ar putea veni între noi, ar privi, ar scuipa, ar pleca.

Peste vreo șase luni de zile i-ar înjura cotidienele O dublă duzină de reporteri ar fi dați afară dela ziare fiindcă n'au aflat dela șeful de gară ora sosirii lui Horațiu (parcă Horațiu e ministru sau șef de sector ca să intereseze!). Toți șefii dela vamă cu tot personalul lor im-

în ziua aceea. Și fata a devenit deodată palidă, de parcă nu s'ar fi pudrat adineauri...

Pe urmă, i-au spus că „e drept că e rănit”, și medicii „pretind că e rană serioasă”...

Fata a făcut atunci niște ochi mari, și a început să plângă, cu exclamații tari, de se uita lumea de pe stradă la ei, și bătrânul birjar de pe capră, cu capul spre ei, nu mai știa dacă trebuie să meargă înainte ori să oprească.

Iar când au intraț pe poarta spitalului, și trăsură a pornit spre fundul curții, tânăra a înțeles, și a leșinat. Fiindcă se vedea, rezemat de zid, un sicriu, cu scândura aspră, nedată la rându...

Ea plângea cu țipete tari, punând în încurcătură pe cei cari o aduseseră până acolo.

Ah! Femeile au fost totdeauna slabe... Ele leșină pentru lucruri aproape uitate și cari, povestite mai pe urmă, rar de tot, dar totdeauna cu o undă de tristețe, alcătuiesc „subiecte” pentru schițe, într-o carte care se vinde în librării...

UN ZBURATOR CONTINENTAL

brăcat în lenjerie de mătase și și gizească, posesorii de vile și case, cu și pământuri arabile, ar fi primă adresă de atenție pentru viitor: să priți pe Horațiu, personaj inoportun suspect.

Acest Horațiu, ca și Virgil, Tacit, chile, Omer și atâția alții din conțurii lui exilați preventiv (greșeala s'a făcut numai cu Ovidiu pe care l-au exilat viață fiind) tulburau cu versul, cu prinț în imagini, digestiile democratice și teționare.

Pe ei nu-i satisfăcea nimic alta arta.

Pe ceilalți îi satisfăcea burta plină, o burtă care așteaptă să fie plină, o tem umplea cu orice!

Noi nu; la noi burta știe să se umplă singură, și se umple, se umple, se umple!

Mai ales în regimul pe care ni l-a ruit războiul în mod condiționat și care ne-a poruncit să nu ieșim peste cincizeci de ani, cu burți umplute care-or plesni, din care-a curge

Suntem și noi democrați. În felul nostru. Nu cum erau democrațiile de sau romane în epoca prosperității. Democrația antică încuraja întâi conțutul, plugăria, arta.

Democrația modernă stimulează o stimulează numai? e tovarășa conțităților cu aristocrația, (inexistență) noi de când au murit boerii adesea cu nume tipărit odinioară pe capra surii.

Observați: cele dintâi trăsuri care dispărut din București au fost aristocrației cu firmă pe capră și pe pră cu birjar în livrea Birjarilor de și-au luat mașini. Problema ritmului, ei au știut s'o rezolve.

Cei care mai stau azi pe capră poezi ai trecutului, trubadurii și Kiselef pe care merg cu 22 km., pe mașinile la care n'a visat niciodată seleful de care habar n'au azi nici car profesorii care... examinează pe ții.

Da, e vorba de examene. Am cunoscut un om, pe bucovineanul Vasile Căstăriuc. Nimeni nu-l cunoaște dintre de A fost portar la hotel, birjar cu trăsuri, șofer la mașina lui.

Aflu într-o zi că s'a spânzurat „Bufetului”.

Zic: nu, a fost ucis. S'a făcut tăcere în jurul meu. Ion, care îl cunoștea bine, a voit să explicații.

— Ce explicații, i-a spus o voce eră. Când moare omul nu ne trebuie cații A murit, s'a isprăvit. Cum a rit, frate, putem noi spune! S cum e când mori? Știm noi ceva, ceea ce este viața pe care ne-o dau vâțul și soarele? Mergem și noi timp; nu mergem după oameni a merg după timp, numai după timp dragă! Știm noi când murim, grav omul. Murim, frate Bănciță, o voce îndurerată, murim de-ăci rim când ne vine ceasul, Doamne, și ști ceasul acela!...

Murim! au spus toți, și Bănciță tectorul lui Leon Donici, a zis și murim.

Murim, am murmurat cu toții, știm toți că vom muri și astfel trece, de astădată cel puțin cu succes, cel din urmă examen, pe nu vă fie cu supărare, îl veți treț toții, cu mare succes.

MĂNĂSTIREA POLOVRACI

Pe malul stâng al Oltețului într-o poiană fermecătoare din plasa Novaci a județului Gorj se află mănăstirea Polovraci zidită în 1640 de jupân Donciu Pîrîianu și marele postelnic Stan, doi boeri cetereni din părțile acestea.

La o depărtare de 1/2 km., de mănăstire se află vestita peșteră cu același nume unica în țara noastră, cu foarte frumoase stalagtite și stalagmite. Care să fi împrumutat numele ur-eia, alteia

Secuiul și ca răsplată a fost ridicat de domn la gradul de căpitan, probabil de haiduci, și l-a răsplătit cu moșii în aceste părți. Dealtfel în părțile acestea se alfa încă multe rude de ale căpitanului Scorei.

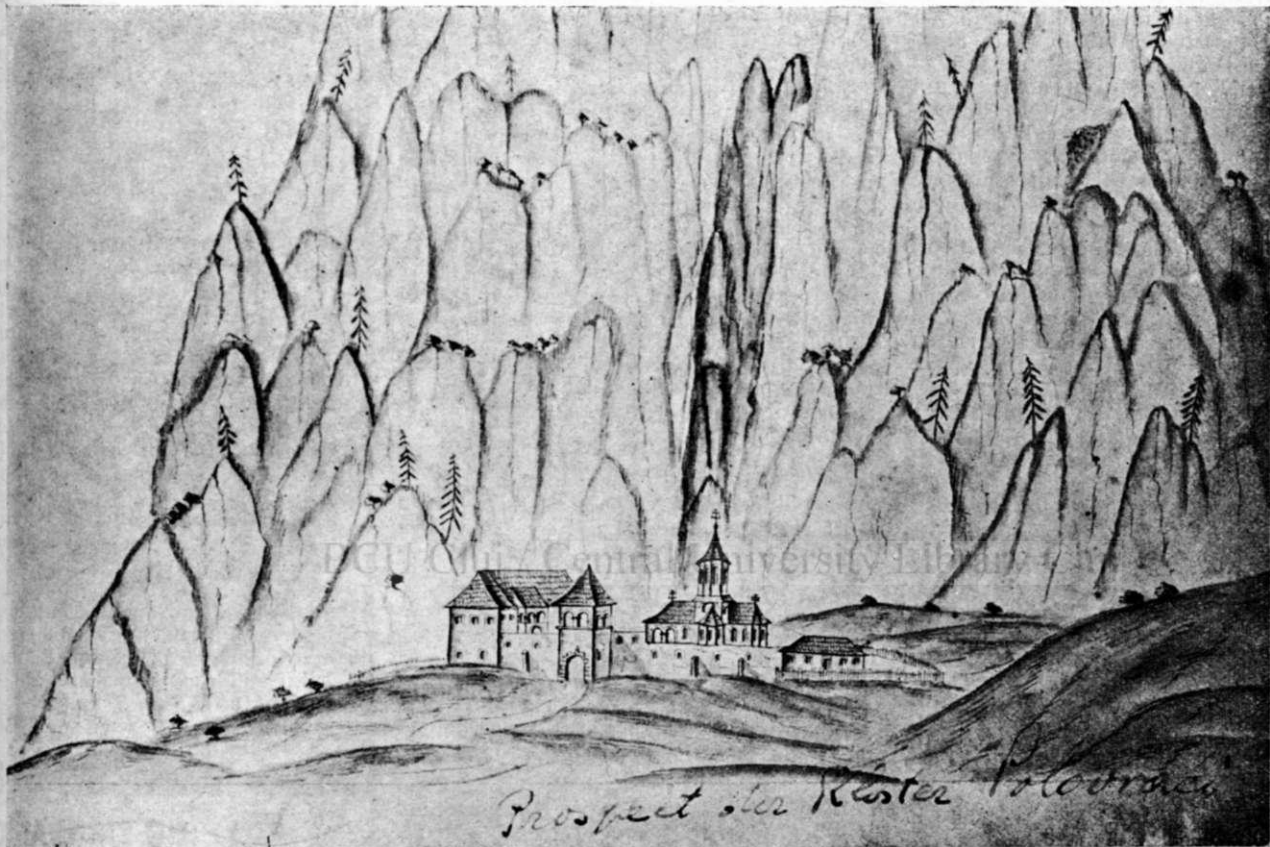
Pentru că sarcofagul lui se găsește în această mănăstire probabil că Scorei a fost rudă cu ctitorii sau de nu atunci a contribuit și el cu ceva la această mănăstire, altfel n'are nici un rost păstra-

trarea se face pe sub clopotniță destul de măreață și aceasta.

Atât biserica cât și casele sunt inconjurate de un zid puternic prin care se observă ferestre din loc în loc. Zidul este sprijinit pe contra forturi.

Privită în ansamblu, mănăstirea are o unitate perfectă.

Din pricina pozițiunii admirabile a acestei mănăstiri, raportul inginerilor către guvernul austriac, ne spune că co-

MĂNĂSTIREA POLOVRACI

(Schiță făcută de inginerii austriaci la 1723)

de ghică, mai degrabă putem în-
lina, dacă ar fi să alegem, că peștera
a dat numele mănăstirii.

Drumul la peșteră merge pe o cărăruie
foarte greu de urcat ce se află chiar
deasupra Oltețului, din pricina aceasta
mulți dintre vizitatorii mănăstirii n'au
curajul să se aventureze până la peșteră
și nu-i departe decât la 1/2 km., cum
am spus mai sus.

În această mănăstire se află sarcofa-
gul unui căpitan „Andrei Scorei“ după
cum se poate vedea din inscripția să-
sită pe copac. Căpitanul Scorei se spune
că pe vremuri a fost cioban și a intrat
în armată pe timpul lui Șerban Vodă
(Radu Șerban) urmașul lui Mihai Vi-
șazul, și s'a distins în luptele ce Șerban
a avut cu Ungurii conduși de Moise

rea sarcofagului lui Scorei în mănăstire.

Figura noastră care datează dela 1723
făcută de inginerii austriaci puși de gu-
vern ca să facă harta topografică a Ol-
teniei, care se afla la această dată sub
stăpânirea Austriei după pacea dela
Cassarowitz 1718—1739.

Mănăstirea este arătată singuratică
lângă munți foarte înalți printre care
vrea să se observe peștera amintită mai
sus.

Biserica se află în partea dreaptă, are
o turlă și un pridvor foarte frumos. Ea
este de altfel foarte bogată în ferestre,
lucru rar, la bisericile noastre. În fața
bisericei se află locuințele călugărilor și
ale starețului, acestea sunt cu etaj și au
și ele un pridvor foarte frumos, făcân-
du-ne impresia unei cule oltenesti. În-

mandantul general Steinvillle s'a gândit,
după ce a stat câtva timp aici, s'o trans-
forme în reședință.

În felul acesta se prezenta această mi-
nunată mănăstire așezată într'o poziție
incântătoare, cu o climă care permite
cultivarea castanilor.

MIH. POPESCU

CRITICA LITERARA

CINCI PIESE JUCATE

Editura literară a „Casei Școalelor” a fost fericit inspirată strângând într'un singur volum cinci din piesele jucate ale d-lui C. Răuleț. Pentru că teatrul acestui scriitor rezistă vremii, Caracterele prinse din vârtejul vieții poartă cu ele trăsăturile eternei umanității. E ceea ce face să recitești fiecare piesă cu plăcere și interes.

Elegantul volum începe cu „Cei mai de seamă”. O piesă de mare actualitate. Cu lișele politice sunt arătate în toată amărăciunea lor Două caractere puse față în față : a lui Răzor și a lui Manovici. Unul cinstit, muncitor, modest și plin de talent. Celălalt : ariivist, superficial, lipsit de suflet, având doar meritul să exploateze cu egoism feroce talentul celui dintâi. Și în felul acesta omul de merit trăește în umbră, ascuns, necunoscut de nimeni, în timpul când celălalt, pe umerii lui Răzor urcă treptele sociale cu drepturile omului mai de seamă. Una din acele drame dureroase în care laurii unora se obțin pe mormintele altora. În descrierea fiecărei scene, d. Răuleț ni se relevază un mare cunoscător al sufletului și mediului omenesc.

A trebuit ca autorul să fie un subtil jurnalist, pentru ca analiza sa să constituie redarea cea mai emoționantă a unor realități dureroase și impresionante.

În „Femei ciudate”, dramaturgul Răuleț ne relevază o altă latură a talentului său. Femeia curioasă, capricioasă, care cu patimă fuge de biciul bărbatului, pentru ca aceeași patimă s'o împingă orbite spre același om crud, pune cu ea problema foarte interesantă a femeii care crede necesară brutalitatea bărbatului protector. Alți scriitori ne-au redat tipul femeii revoltate, care lăsându-și căminul pleacă în căutarea altor orizonturi, refuzând să fie simple păpuși. D. Răuleț ne redă opusul acestui caracter : femeia care cere biciul pentru că nu poate trăi fără el. În epoca tuturilor emancipărilor aparente, autorul pune fulgerător chestiunea femeii ce așteaptă biciul. Să vedem oare aici latura socială a problemei puse ? Sau d. Răuleț ne-a redat într'adevăr un caracter ciudat, așa cum sensibilitatea feminină ne oferă adeseori, ceea ce nu implică generalizarea.

„Cu perdelele lăsate” aduce misterul unei drame fantastice. Realul se împreună cu ocultul, personajele se scurg între vis și realitate. În teatru, totul e permis. Dacă acțiunea e condusă cu meșteșug iar dialogul firesc se scurge interesant, autorului îi este îngăduit pentru realizarea operelor sale dramatice de a face apel la mijloace oferite de lumea irealului.

„Pălăria” este o comedie într'un act. Acțiunea se petrece în jurul unei intrigii din cele mai nostime. Cu vervă și deosebit talent, ne sunt redată tipurile mahalalei românești. Ulița târgului românesc oferă un câmp de observație imens.

D. Răuleț coboară cu spiritul său de analiză acolo unde pulsează viața celor cari trăiesc între sat și oraș. Mahalașii nu este decât omul care refuză să se recunoască dela țară și se pretinde orășean.

E un mediu cu un caracter aparte. Și

trebuie mult spirit pentru a prinde și reda cum se cuvine lumea celor dela mahalala.

Un fel de teatru menit să amuze și pe care nemuritorul Caragiale ni l-a redat de atâtea ori. Recitând „Pălăria” sau „Urechea mahalalei” ai impresia că citești pagini din Caragiale. Dialogurile sunt atât de vii, figurile atât de bine prinse încât te întrebi cum se poate că acest mediu e atât de puțin cercetat de scriitorii noștri. D. Răuleț ne redă personajele d-sale, cu o artă plină de finețe.

Rar o analiză mai amănunțită și mai profundă a personajilor. Gluma tipului de mahalala cere o redare adecvată. Să reușești a prinde personajul mahalalei în gesturi, vorbe și atitudini, așa cum e el, plin de naturalitate, este o operă dificilă care implică cercetare. Și mărturisim cu sinceritate : d. Răuleț a reușit pe deplin. Scăriob, Colțuc, Coana Marița sau Luxița — sunt personaje cari trăiesc. Recitând piesele dramaturgului Răuleț, găsești că dialogurile păstrează același humor viu — personajele trăiesc viața lor specifică — încât nu e surprinzător succesul obținut cu ocazia reprezentării.

Deși diferitele piese ale d-lui C. Răuleț sunt clasate de metoda didactică a diferite genuri, ceea ce degajează dela citirea lor este latura umană cu care autorul își conține eroii.

Caragiale îndecat dupe „Conu Leonida” sau „Scrisoarea pierdută”, ar părea să fi fost omul cel mai vesel din lume. Cu toate acestea cine nu știe fondul pesimist al personalității nemuritorului dramaturg. În adâncul lui, zăgrăvitorul de scene vesele avea înfățișări de tristețe.

D. C. Răuleț nu este un temperament vesel. Fondul lui sufletesc este de un pesimism adeseori negru. În versurile sale cântă nostalgii apuse, dureri ascunse. Sensibilitatea lui adâncă n'a rămas indiferentă față de mizeriile vieții.

În afară de comediele ce cuprind scenele mahalalei noastre eroii dramaturgului nostru sunt oameni cari suferă. E literatura dramatică a celor învinși. E drama care se petrece zilnic, a omului învins de mediu și de oameni.

Și într'o epocă în care moravurile au adus cu ele nevroza dragostei vulgare, d. Răuleț ne prezintă oameni cari înțeleg prin dragoste partea cea mai ideală și mai nobilă din om, singurul lucru care-l ridică deasupra mimicriilor cotidiene. Și pentru că suferința este apanajul celor aleși, personajele din dramele d-lui Răuleț termină biruiți, sacrificați intrigilor și răutății celorlalți.

S-ar părea că eroii d-lui Răuleț sunt dinainte puși să dispară, ucși de societatea care nu iartă să fii altfel decât toți ceilalți. Ne amintim de o altă piesă a dramaturgului nostru „Baia Domniței”. Și aici oameni răpuși ca și în „Cei mai de seamă” — după noi, cea mai bună lucrare a d-lui Răuleț — de care ne ocupăm mai sus. Și cu toate acestea literatura dramatică a scriitorului nostru este individualistă prin excelență. Răzor în

consolarea sa de o rară noblete, apoi cu el ceva din eroii lui Brătescu-Vulpe. Oameni sfărâmați de mediu. Dispar pe arenă, ca și cum dispariția lor ar fi lucrul cel mai natural din lume. Ca „Decedatul” din „În lumea dreptății”. Și caractere ca Răzor cari speră în elocvența lor de mai târziu deși acel timp înaltă pe alții. Prește, individualitate acestor personaje nu e împinsă la sfaturi simbolice cum se petrece în literatura lui Ibsen. Eroii dramaturgului nu die nu adeseori voința și puterea de rupe cu trecutul, zdrobesc mediul și biruitori.

Acestă piesă nu e cuprinsă în mînașchiul strîns acum de editura „Casei Școalelor”.

Din contra, eroii d-lui Răuleț nu fac cu tendința de sfărâmare. Nu ies de pra celorlalți învingători. Autorul și noaste țara și mediul. Știe că asemenea biruiți sunt doar simbolice, lată și spunem mai sus, că deși individualismul literatura dramatică a scriitorului nostru ne prezintă eroi mențiți să dispară lupta cu societatea. Incontestabil, perseverența cu care d. Răuleț slujește teatrului nostru, au făcut din d-sa, unul din frazașii dramaturgiei românești la bază activității d-sale teatrale d. Răuleț pe sinceritatea, crezul în misiunea adesea toare a scenei. Faptul că editura „Casei Școalelor” a strâns opera principală a autorului dovedește că din când în când piesele alese vor revedea lumina rașii. Pentru că latura umană cuprinsă în caracterele zăgrăvite, rămâne eternă și umanitatea însăși. Și marele merit al unei lucrări dramatice este să poată fi veșnic actuală.

C. MARCU

NOTE BIBLIOGRAFICE

„Au apărut : în editura „Cartea Românească”.

Biblioteca „Minerva” No. 1. „Drama Margareta”, ediția V-a de Mihail Săveanu. Prețul Lei 9.

„Carmen Săculeare”, poem istoric de două părți de D. Anghel și St. O. Prețul Lei 18.

„Aduse din condei” de Ioan Mănuștar al Teatrului Național. Prețul Lei 10.

„Ulița copilăriei” de Ionel Teodorescu. Prețul Lei 60.

Poetul Ioan Georgescu, va scoate curând într'una din marile edituri creștine, primul său volum de versuri intitulat : „Metaniile gândului”.

În toamna aceasta va apărea voluș de poezii „Trofee de aur”, datorit poetului Gabriel Drăgan, din cari unele au fost publicate prin revistele : „Flacăra”, „Floarea Soarelui” și „Viața literară”.

Tot Gabriel Drăgan va națiști cursul acestui an : „Aspectele contemporane, studii de orientare etc.”

plastica

ALBUMUL JIQUIDI

Pictorul Aurel C. Jiquidi ne prezintă un frumos album, inspirat de „Scrisoarea pierdută“ a nemuritorului nostru Caragiale.

În cele zece file de respectabile dimensiuni ale caetului său d-nul Jiquide

Personagiile arhicunoscute, începând cu Ghiță Pristanda și sfârșind cu „teribilul“ și totuși „docilul“ Cațavencu, au găsit în creionul d-lui Jiquidi pe adevăratul lor interpret. S'ar putea spune că însăși operele lui Caragiale sunt predi-

de comic care îsbește. Expresia personajilor a știut s'o caracterizeze și s'o acorde grafic cu conflictul și psihologia piesei, și uneori existența acestui fapt ne indică pe d. Jiquidi ca unul din cei mai buni — dacă nu primul — dintre interpreții lui Caragiale. D-sa traduce cu nerv și împrîmă linia cât și valorile deosebite în spiritul fiecărei scene, în spiritul fiecărui personaj. Cățiva din actorii noștri s'au găsit fericit însemnați, în ipostaza acestei comedii geniale. Cele trei scene dela sfârșit, principale prin esența lor, adaugă la valoroasa lucrare a d-lui Jiquidi perfecta armonie psihologică dintre faptul scenic și cel imaginat de d-sa.

Intramirea și *Bătăia* sunt două momente inegale atât psihologic cât și grafic. D. Jiquidi ne mărturisește în aceste desene cât de bine a înțeles liniștea și tumultul, caracterizând pe una a deosebit de cealaltă, cumpănind umbra și lumina în sala în care taberile adverse ascultă într-o liniște relativă discursul lui Cațavencu, ne arată vacarmul, dezordinea, încăerarea partizanilor prin lumini și umbre eșite spontan, prin atitudinile de revoltă și în atmosfera aceea încălzită de strigăte și șgomot. Momentele prinse de creionul abil al desenatorului s'au intrunit în cea din urmă filă, ca să ne dea „manifestația“ ca o încheiere interesantă în distribuția petelor de alb și negru.

Albumul d-lui Jiquidi putem să spunem, are o unitate și ne dă multă încredere pentru mai târziu. Valoarea acestor litografii, în afară de calitatea lor tehnică, ne dă nădejdea continuității și sperăm că sacrificiul făcut de d-sa prin editarea unui număr redus a acestor exemplare, va fi o cheazășie promițătoare pentru lucruri mai mari și tot atât de importante.

ION SANDU

JIQUIDI: Cetățeanul turmentat

care să se perinde popularii eroi ai comediei cari reușind să sintetizeze momente dintr'un recent trecut, n'au încercat nici astăzi să delecteze publicul românesc prin eternul fond omenesc conțurat în linii de șarjă, a: personajilor echipe de verva marelui autor.

Este remarcabilă realizarea d-lui Jiquidi în domeniul graficeii cu atât mai mult cât încercările de până acum de a ilustra operele marilor noștri scriitori deosebite și întărește nevoia de a-i completa prin imaginație grafică.

lecția talentului și creionului d-sale, care a știut să acorde veridicul cu umorul, păstrând elementele epocii și realizând din alb și negru excelențele și neîntrecutele scene ale „Scrisorii pierdute“.

Scena scrisorii, Zoița și Tîpătescu, apoi scena dintre Farfuridi și Brânzovenescu sunt subliniate de îndemănarea așezării în cadru, cu multă adresă, echilibrând masele de lumină și umbră și conturând cu ele elementele principale.

Se statornicește, în desemele d-lui Jiquidi, valorile de negru și alb într'un ritm

aşa şi-aşa...

ASTRA DOBROGEANĂ apare la Constanţa ca „buletin oficial al asociaţiei pentru cultura poporului român”.

Am văzut două numere ale acestui buletin şi găsim că răspund într-un tot programului pe care şi l-a fixat şi rostului, pe care conducerea Astei l-a determinat: revistă culturală, educativă pentru unificarea sufletului românesc. Atât la determinarea apariţiei revistei, cât şi la desfăşurarea muncii de propagandă au avut un rol de seamă d-nii general I. Vlădescu, prof. Ion Georgescu, prof. Negulescu, Filip Aurel, etc.

Scrisă în grai simplu, Astra Dobrogeană e bine venită şi dorim conducătorilor ei sărguinţă continuă şi egală însufletirii iniţiale.

Am primit şi îmbrăţişat cu căldură frumoasa revistă „**VATRA**”, tipăritură pentru popor”, îngrijită de Făgetel, Dongorozi şi Calotescu-Neicu dela Craiova. Se depune la acea revistă, neşovăitoare muncă de răspândirea cunoştinţelor în popor. Remarcăm în deosebi pricepera tehnică a d-lui Făgetel şi metoda d-lui Dongorozi aşa de corespunzătoare ţelului revistei.

Dăm atenţie specială cântecelor din popor adunate din toate regiunile ţării şi care vor forma desigur o foarte interesantă colecţie de folklor.

ORIZONTURI NOUI se intitulează cea mai nouă revistă, care a apărut în Bucureşti.

D-nii Petre Cazacu, Traian Popp, P. Vizirescu se anunţă ca redactori, ai tinerii reviste, careia îi deschide drumul Octavian Goza, cu indemnul: „Păstraţi lumina”. Aşteptăm făgăduiala anunţată, ca d. Vizirescu să publice o serie de articole în chestiunea „generaţiei” şi să aducă o formulă, care să impace şi idealul estetic şi politic şi religios. Făgăduim să ne ocupăm şi noi de acea formulă şi până atunci dorim tinerii reviste drum bun şi totdeauna entuziasm tineresc.

Ne pare rău că nu putem traduce în întregime mesajul adresat de d. Otto H. Kohn **TINERIMEI CONTIMPORANE**, mesaj publicat în ziarul francez Comœdia.

D. Kohn este un mare financiar american, care şi-a arătat în repetate rânduri simpatia pentru unele instituţii culturale franceze. Vom rezuma însă, cât mai strâns recomandările pe care d. Kohn le face tinerimii:

- 1) Alungaţi din vocabularul vostru cuvântul „superficial”.
- 2) Amintiţi-vă că cel mai folositor lucru este buna reputaţie.
- 3) Gândiţi.
- 4) Lăsaţi-vă din când în când călăuzi de imaginaţie.
- 5) Să fiţi pregătiţi totdeauna, dar să ştiţi să aşteptaţi.
- 6) Dacă vreţi să răsbateţi, scuturaţi-vă de invidie.
- 7) Munciţi dârz, să nu fiţi lucrătorii „celor opt ore de muncă”.
- 8) Interesaţi-vă de viaţa publică.
- 9) Trataţi pe oameni cu încredere,

căci intenţiile rele nu pot rezista sincerităţii.

10) Dacă nu luaţi partea voastră de răspundere şi nu vă îndepliniţi datorile corespunzătoare succesului pe care-l râvniti, sunteţi elemente dăunătoare din punct de vedere civic.

(Nu fără sinceră intenţie am aşezat această notiţă lângă aceea, în care am scris despre revista unor tineri).

X

„**TRANSILVANIA**”, vechea „Transilvania” (e în al 60-lea an) se ţine în ritmul vremii. Apare fără întârzieri. A apărut şi numărul pe Iunie şi cuprinde pe lângă literatură bună, studii istorice şi interesante notiţe despre cărţi şi reviste. Aprecieri sărguinţa d-lui Horia Petra-Petrescu, neobosit în a aduna material. În numărul din urmă, sunt trei remarcabile poezii ale d-lui Iustin Ilieşu. Cităm din „Cântec de chitară”:

„Am venit şi în astă seară
„S-adun aurul din stele
„Să nşir salbă de mărgele
„In acorduri de chitară.
„M'a chemat privighetoarea,
„Cerule varşă din potire
„Rouă caldă peste fire —
„Scutură salcâmii floarea.

În acelaş număr, o schiţă de Ion Agarbiceanu, scrisă cu prospeţimea de stil aşa de propriu, şi o însemnare „Alarma” a lui Al. Ciura. Însemnări de acestea ne-ar plăcea să citim cât mai multe, căci sunt nu numai documente din vremea liberării Ardealului, dar sunt contribuţiuni foarte importante istorice asupra stărilor sufleteşti ale populaţiei. Şi d. Ciura e un excelent povestitor, ştiind să folosească amănuntul într-o notă sobră şi literară.

Foarte juste observaţii face studiosul publicist d. Apostol Culea în „Revista generală a învăţământului” asupra „**LITERATURII PENTRU COPII**”.

Spune d. Culea, că „literatura noastră infantilă e dominată încă de patriotismul real al poveştilor de vatră”. „Literatura cultă nu s'a putut desface decât în parte de aceste comori de ficţiuni populare, care circulară mereu înnoindu-se”. Dar scriitorul, care urmăreşte cu pasiune literatura aceasta, paralel cu evoluţia psihologiei copiilor, găseşte, că „gustul de miraculos e în descreştere, în favoarea verosimilului literar”.

Iar cecease ni se pare, că dă un caracter cu totul just observaţiunilor d-lui Culea, este încheierea următoare: „Noile lucrări vor trebui să corespundă intereselor copiilor şi tineretului nostru şi să respecte în deosebi spiritul culturii naţionale”.

N'a fost în ultima vreme, manifestare mai emoţionantă, cum a fost aceea de Duminică trecută a **SOCIETĂŢII STUDENŢILOR ÎN LITERE ŞI FILOSOFIE DIN BUCUREŞTI** comemorând pe Eminescu.

La 15 Iunie, s'au împlinit 40 de ani, de când a murit uriaşul poet român. Şi Duminică 16 Iunie, studenţii în litere şi filosofie au organizat un parastas şi

apoi s'au dus la mormântul dela cartirul Bellu.

Nu se poate faptă studentească demnă. Nu se poate manifestare tinerescă mai doveditoare de pietate şi încredere a datoriei culturale.

Sub titlul „**SPECIFICUL NAŢIONAL**” Cezar Petrescu scrie următoarele:

„Până acum, specificul naţional confundat cu utilizarea noţiunilor de patrie, cu pitorescul exterior, cu scopul tendinţa operei, cu folclorul şi cu istoria cu retorica şi cu pedagogia, cu orice afară de expresia nesiluită a ceea ce vacurile, amestecul sângelui şi simţul buftii mediului inconjurător vor fi putut adănc şi tainic în structura etnică”.

Foarte justă caracterizare, dar credem, că va provoca discuţie în toate şcolile literare, aşa de advere este tema specificului naţional. Căci sunt unele, care au rămas la aceeaşi idealitate a specificului naţional din a doua jumătate a veacului trecut, iar altele combat pe motive de adaptare şi necesitate în ritmul universal, necesită specificului naţional.

O DECLARAŢIE A LUI SORICU, în numărul scriitor aşa de vioi şi de feroc informat, d. Romulus Dianu are în faţa care Duminică în „Rampa” convorbire cu scriitorii.

Duminică trecută a vorbit cu Soricu, care între altele, a spus şi următoarele:

— *Trăim în plin Carageale. Veniţi să meri cu avere, cari ar putea prea să se plimbe, să se distreze, să joace cărţi. Oamenii fără nervi prea mari, în inexplicabil, se închină şefilor. Politica a distrus pasiunea de frumuseţe şi omenie. Vorba prietenului meu Sânt Ion: „Câte familii, atâtea politicieni. A fost Nottara pe aici, în turneu (Nottara Sibiu). Cu mare greutate am pregătit marelui artist o sală plină. Bieţii ofiţeri au alergat în toate părţile. Revenind. Apoi a venit Puu Iancovescu. Ofiţer erau în manevre. Sala a rămas goală.*

Unde mai e frumosul spirit artistic nesc?

St. G. Iosif, săracu, în zilele lui urmă ziceu mereu:

— *Să ne întoarcem în Ardeal, să facem popi, dascăli, sau primari sate.*

LA TEATRUL NAŢIONAL, în starea cea urmează, printre cele dintâi pe se, ce se vor reprezenta, va fi piesa d. prof. N. Iorga, „Sfântul Francisc”.

Intr'o comunicare, la Academia ştiinţe morale şi politice din Paris, **FORTUNAT STROWSKI** a arătat, că teatrul actual, teatrul nou, dispreţuit de oamenii prea gravi şi rău înţeles de cei puţin informaţi, cuprinde tot atâtea material interesant şi tot atâtea psihologic ca şi teatrul mai vechi şi căruia îi zis teatrul complet, al lui Augier şi Dumas.

Teatrul nou răspunde nevoiei omului modern de a se cunoaşte şi a se înţelege.

literara

oseama de cuvinie

...și critici discutau despre o artistă care
...rolul „Damei cu camelii”.

— De ce i s'o fi incredințat rolul acesta?
...talent!

— Așa e, dar e foarte bine în actul V,
...reza oficei, când tușește și nu e
...de loc din punct de vedere fizic!

— Din punct de vedere FTIZIC, vrei să
...?

...de Stael ducându-se să se pove-
...duhovnicul îi ordonă să spună
...păcatele pe cari le-a făcut.

...cuvinicul, era însă curios să aște-
...e dna aceasta cu o viață atât de
...și de aceea o întrebă cum se nu-

— Părinte, răspune d-na de Stael,
...mi poruncii să-ți spun toate păcatele

...am ezitat. Mă întrebă acum core-
...le mele. Nu îl pot spune, fiindcă

...le mele nu e un păcat.

...

...Lamarline, la bătrânețe, era foarte pu-
...ingrijit la îmbrăcăminte și redingota

...strănut și elegant de odinioară, era
...an cece și pălăvă.

...la o ședință a Academiei, un coleg
...exclamă la apariția lui La-

...marline, gârborit și murdar: „Priviți
...Lamarline, amantul Elvirei!”

...Lamarline fără să se turbure, îi răs-

...pune:

— Și după moartea mea, se va spune
...sunt amantul Elvirei. D-ta ești tânăr

...frumos, cu toate astea, nimeni nu
...ca să fi amantul vreunei femei!

...

...cardinalul Fesch, trăia foarte retras
...palatul său din Mont-Blanc și obi-

...șia, odată pe an să invite la masă
...nour ceremonial, 40 dintre cei mai

...cunoscuți oameni politici ai timpului, ale
...care adrese le lua din „Almanahul im-

...mial”.

...la van din aceste mese, deși ora era
...caldă, nu veniseră decât 39 invitați.

...cardinalul să întrebe:

— Mai așteptați pe cineva?

— Da, un respectabil senator!

...pe o jumătate de ceas „respectabi-

...senator” nu sosise încă.

...cardinalul, fu întrebat din nou:

— Eminență, „respectabilul senator” e
...și bolnav?

— Nu, mi ar fi comunicat!

— Dar cine e acest senator?

— Conte de Laville-Lerma!

— La?... N'o să poată veni!

— De ce?

— Fiindcă a murit de mai bine de
...zeci de ani!

...de Laval, celebră prin frumuse-

b a z a r

„GRADINARUL SAHAREI” A MURIT

D. Duright Braman, unul din cei mai
de seamă financiari ai Newyorkului,
care făcuse acum câteva luni proiectul
grandios de a transforma Sahara într'o
vastă... grădină tropicală, a murit pe
neșteptate Marțea trecută. D. Braman,
al cărui proiect a provocat pretutindeni
o imensă senzație, moare în vârstă de
69 de ani, după o scurtă boală, și mai
înainte de a-și vedea realizat visul. De
functul a avut o carieră dintre cele mai
romantice fiind o personalitate finan-
ciară de primul ordin, și având capita-
lari imense investite în societăți de e-
nergie electrică din statul Massachus-
setts și în lucrări grandioase de iriga-
ție din sudul Californiei.

Financiarul Braman a dat mult de
vorbit în ultimul timp, odată cu lansa-
rea proiectului de irigare a deșertului
Saharei. În acest scop sosise la Paris la
31 Aprilie venind din Algeria și Tunis
unde studiasse posibilitățile de realizare
ale vastului său plan. Planul a și fost
pus la punct și se afirmă că, începând
din toamnă chiar, vor fi terminate pri-
mele lucrări așa că apa să înceapă a
fi drenată din mare în ținuturile de-
șertului. Proiectul a fost adoptat de trei
guverne; cel american, cel francez și cel
italian.

IN CE AN OMNIBUSUL CU CAI A
DISPARUT DIN CIRCULAȚIE ÎN
PARIS?

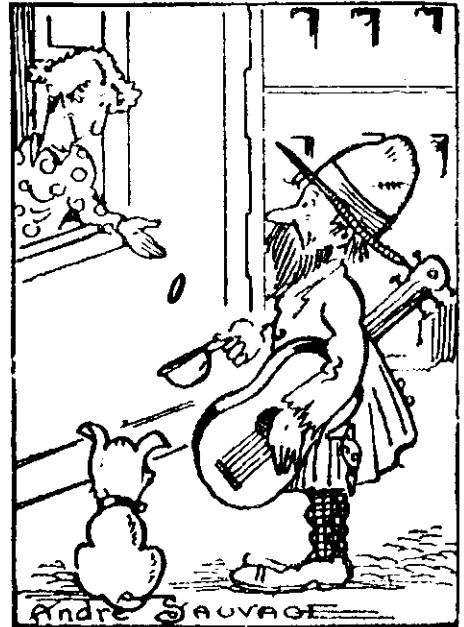
La 31 Mai 1916 expirase concesiunea
serviciului omnibuselor și tramvaielor
Companiei generale de Omnibuse din
Paris: cea mai mare parte a concesiu-
nilor formând resortul Tramvaielor-
Nord, și concesiunea celor două linii
Batislava-Gara Montarnasse și Montpar-
nasse-Etoile.

Dir. cauza acestui lucru, de mai mulți
ani se începu studiul reorganizării tran-
sporturilor în comun la Paris și în de-
partamentul Senei.

Tracțiunea animală, acum nu mai
corespundea nevoilor atât de intense ale
circulației. Aceste trăsuri enorme și in-
comode, șomotoase și greoaie, erau o
sfidare a progresului și trebuia deci să
se schimbe cât mai repede posibil, de
sus până jos, fondul acestei instituții
care se intrupase în Omnibusul tras de
doi cai; și din această epocă începu in-
staurarea tracțiunii mecanice, singura
capabilă să servească într'un mod util
nevoile circulației Parisului.

caricatura zilei

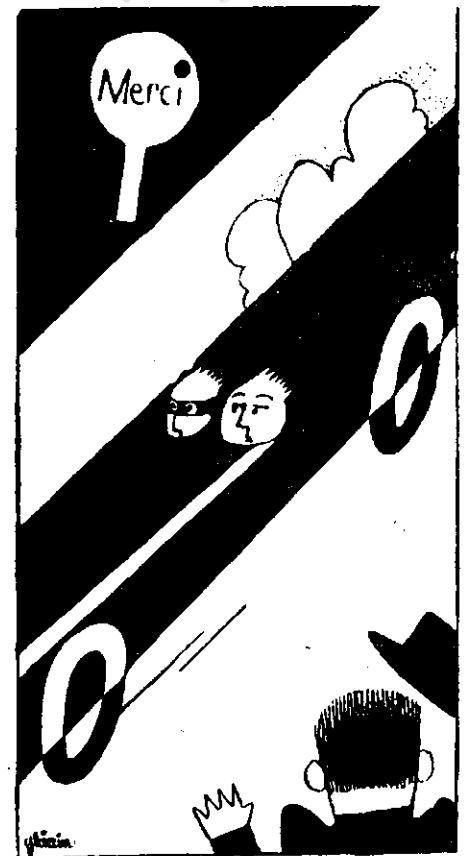
INIMA... BUNA

— (Către cerșetorul surd), Maestre...
...mă 20 bani, — (și-și fi dat bucuroasă,
...o hârtie de 20 de franci, dar n'ai fi au-
...zit-o căzând...)

(Candide)

INTĂLNIRE... NEPRIMEJDIOASA...

— Cum? Nu ți-e frică să nu întâlnești
pe cineva în viteza asta nebună?!

— Din contră, mi-ar conveni: e toc-
mai punctul unde locuiește cel mai mare
creditor al meu.

(Life)

Pagini uitate

FLOAREA REGINEI

de NESTOR URECHIA

Cică după ce a făcut lumea în șase zile, Dumnezeu s'a odihnit în a șaptea zi. Ca să-i mai treacă de urit, s'a dus să se plimbe în rai.

Aci găsi fericire și pace deplină: lei și se gudurau pe lângă căprioare, lupii stau de vorbă frățește cu oile, vulpile glumiau cu iepurii.

Intr'un colț un uliu, cât toate zilele, scărpină în cap, ca o mamă bună, pe un pușor de găină.

Dumnezeu era mulțumit. Întâlnind pe Adam și Eva, îi întrebă dacă aerul raiului le prăia.

— Cum să nu ne priască, Stăpâne plin de bunătate, se grăbi să răspundă Adam. Dar Eva, de colo:

— Da, da, ne prieste, nici vorbă: numai că soarele dogorește prea tare și-mi înnegrește pielea trupului.

— Așa? zise, zâmbind Dumnezeu, ci, lasă că o să trimet ceva nori, să domolească arșița soarelui.

Și se îndepărtă.

Noaptea sosise.

Intr'un colț al raiului răsunau strigăte voioase, ca dela niște copii jucăuși. Apropiindu-se Domnul de acel loc, văzu o puzderie de stele, și mai mari și mai mici, cari însoțiseră pe Dumnezeu pe pământ și acum se jucau de-a vațascunsele.

Se ascundeau, unele într'un tufiș, unele sus pe un copac, altele în poala mamei Luna, care sta la o parte supraveghiându-le, pe când Luceafărul le căuta și fugea după ele.

Le era greu stelelor să se ascundă bine de tot, din pricina strălucirii lor, care le scotea la iveală, fără de voce. Și râdeau, sburdalnice, și se sbeguiau, ca fetele când ies dela școală.

Dumnezeu zărește, pe lângă Lună, o steluță stând sfiicioasă, strălucind cum-pătat.

Dar tu, steluțo, de ce stai pe lângă mama ta Luna, în loc să te joci cu surorile tale?

— E tare sfiicioasă, Doamne, lămuri Luna; îi era teamă să nu te superi de atâta gălăgie... Ș'apoi îmi povestia un vis ce a avut: se făcea că nu mai era pui de stea, ci stea mare luminoasă și că într-o seară a plecat dela Răsărit și a mers tot spre Apus...

La auzul acestor vorbe, Dumnezeu stete gânditor o clipă, apoi, mângâind steluța părintește, îi zise:

— Steluțo, fiindcă ești cuminte, să știi că visul tău se va îndeplini: tu o să călăuzești pe cei trei Crai, cari, după hotărârea mea vor merge să se închine fiului meu iubit.

Trecură apoi sute de sute de mii de ani, dar Dumnezeu nu-și uită făgăduiala.

Când se născu Domnul Isus, se arătă, la Răsăritul Iudeei, pe cer, o stea, cum nu se mai văzuse până atunci; era mare cât soarele și luminoasă, de te orbia când te uitai la ea.

Trei înțelepți ai Răsăritului, trei Crai puternici, când văzură steaua, înțeleseseră că se născu un împărat mare. Porniră spre Apus, să i se închine. Dar, minune, steaua strălucitoare îi călăuzia într'una, noaptea risipind raze cari prin lumina lor stingeau lucirea celorlalte stele, iar

ziua licărind încă destul ca să le arate, fără greș, drumul.

Dar deodată steaua se opri. Craii, cercetând împrejurimile locului, descoperiră o peșteră, în care intrând găsiră pe pruncul Isus într'o iesle, se închinară lui și-i dederă aur, smirnă și tămâie.

Steaua prevestitoare a nașterii Mântuitorului își îndeplinește menirea dată de Dumnezeu. Stând țintă deasupra Betleemului, se gândea:

— Ce rost mai am eu acum? Pe cer nu mai pot sta, că s'a născut Mântuitorul. Unde să mă aciuiesc? Pe pământ? Da, poate n'ar fi rău.

Vorba e să-mi găsesc un colțișor după plac...

Plecă steaua, să-și afle locul de repaos. Călătoria numai ziua, iar noaptea se odihnea.

Trecu peste nouăzeci și nouă de țări, văzu fel de fel de lighioane și tot soiul de oameni: galbeni, roșii, negri și albi.

Dar nici unul din ținuturile peste care trecea nu-i era pe plac, fiind locuit de oameni: aci un neam de oameni, care ținea în robie pe altul, dincolo mai multe neamuri, pentru gustul a doi împărați, se războiau și se măcelăreau fără milă. Nedreptăți și cruzimi, omoruri, jafuri, răuri de sânge, jale, groază, numai d'al de astea vedea steaua. Cum să se

mai scoboare pe aceste locuri pline oameni mai fioroși decât fiarele cele sălbatice.

Așa că biata stea rătăci mult, mult, obosise și sbura alene și amărâtă pe narea vântului.

Intr'o dimineață sosi deasupra munți înalți, cu coama îmbrăcată cu iară scurtă, verde. Fruntea coastelor era presărată de stânci golașe, pe căror ace și vărfuri, ici și colo, se cădă câte un biad semeț; mai jos, în prând steiurile de piatră răsfirate, pădure de brazi trufași, în fund de tot fagi și nini, oglindindu-se în apele strălucitoare, care mai la deal săriau și ca niște căprioare, din stâncă în boltă, iar mai la vale susurau printre pietre și pe nisip. Steaua se afla deasupra țărilor Bucegi... Era aci o liniște și o pace cum nu întâlnise steaua nicăieri. În ga ei rătăcire în jurul pământului.

Nici chiot sălbatice chemătoare la celuri, nici bubuituri de armă, nici nici plăusete o tărcere adâncă, în gînită. Steaua nu stete mult pe gălăgie.

— Aci mi-e locul de odihnă!

Și desfăcându-se în mii de steluțe, se de se agită de steiurile acoase și de depe coastele și plaiurile Bucegilor.

Fiecare steluță se făcu o floare în chip de stea, moale ca lâna, care se vestejește niciodată: *Floarea Reginei*.

ZÂMBETELE PĂMÂNTULUI

Floarea: zâmbetul pământului, farmecul colorilor, izvorul mirezmelor, comorile formelor, leacul suferințelor, podoaba fecioarelor, dragostea poetilor, mângâerea omului.

Neputetei mele Steluța Urzică

Pământ, pământ, ce lut rece ai fi, dacă scoarța ta n'ar fi zmălțată cu flori, zâmbetele tale...

Giulgiului alb al iernii urmează lăcările verzi ale primăverii și apoi covoarele nesfârșit vârstate ale verii înflorite și ale toamnei ruginii: *sărbătoare de colorii*, mângâerea a ochilor.

Dar ființa voastră, florilor, nu e numai trup, ci și suflet: sufletul vostru este mireasma ce răspândiți cu dărnicie: *beția de mirezme*, alinare a cugetelor.

Și iarăși cu făptura voastră sunteți comori de frumusețe, căci nu e pe lume minune mai mare decât cupa unei gînture, lacrimile unui mărgăritărel, zîmții unei ferezi, faldurile unei roze, ochișorii unei pojarniți, cruciulițele unei Cruce-Voinicului, potirul crinului, soarele mărgăritei, steaua unei Floare-Reginei.

Și fiindcă în boierurile voastre stă atâta măreață frumusețe, atâta fermecătoare gingășie, voi sunteți podoabe, voi încununăți fruntea triumfătorului și poetului, voi luminați costița fecioarei, și,

prin virtutea florii din glasta ta la fereastră, căsuța omului mult zâmbeste dragălaș.

Voi grai nu aveți, dar grai dăruți dragostiților Firei, cari în cântecul preaslăvesc simțirile ale căror intrupați: nevinovăția feciorească, ranța mântuitoare, bunătatea dragostea aprinsă.

Din potirele voastre, vânătoare de gine, albinele, culeg mierea hrănit trupurilor și ceara făclilor sfinte prin arzătoarea lor lumină înălțată cer rugii fierbinți și nepovestite către A-tot-Ziditcrul.

Vii, voi sunteți farmec de colorii de mirezme, vrajă de forme belșug podoabe, vâpăi de simțiri.

Destulpinate, moarte, voi mai încă cea mai duiosă menire ce vă răzît Domnul: lecuirea suferințelor pești.

Floare, poemă îmbălsămată, netată a pământului, tu ești *Mama Omului*.

NESTOR URECHIA

carti redacte în extrase

CUIRASATUL „FILANTROPIE”

de Albert Touchard

(continuare)

Lupta hotărâtoare reîncepuse, vârtejul viață și de moarte; pe măsură ce vântul înalta în bătaia vântului însă, furia toasă a lui și a mării creștea în paroxisim mereu depășit, glasul bătrânului marinar le domina fără sforțare aparentă, și oamenii de transmisie auzeau:

— Ia dreapta treizeci, Toată la dreapta. Mașină două sute patruzeci învârtit. Acum, părea că prin siguranța lui tăcută, provoacă marea sau că o pește cu o insolentă ușurătoare, cutăna despotală!

— Unat și evoluând spre a ține piept acestei forțe vii a unui univers de ape moase, sarjârdu-l, nemaipomenită euzanța a vaporului hârțuit fără de cru-

— Pleoapele contractate sub pleoace care îmi cădea pe față; mâine de frig mâinele tot mi se înfrângea de oțel pe care o apă în lupta lor cu afundăturile și vertiginosele apeluri a apelor, sfârșitul lor făcându-mă mai ușoară, simții că se potolea și...

— Aproximativ ridicat în oțelul vântului, rezemat cu o coastă de fată se legăna dar nu se mai smucea, acum glasul amiralului; se simții sigur de izbândă, el convingea că se înblânzise:

— La stânga, zece, mașină șasezeci... Balenieră... Pregătiți destinați. Destindeți tot!...

— În barca, culeasă de spinarea unui norm, plecând ca o săgeată îndărită vasului; marea se făcea tot mai de mână și vântul se muțase; totul nu se strânsese, dar licărea înțeles pe când mă îndreptam spre pentru a-l urmări cu privirea, mă în casamată de Guilhem, care urca pe podișcă; el mă îmbrânci, recunoscându-mă apoi, întinse oare cura brațului spre partea dindărăt a vasului și, se oprească, îmi aruncă câte-va pe care nu le înțelegeai:

— Bine așa!... Sărmanul de el!... Băiat rău, și a murit bine.

— Pentru a-l urmări un grup de matehemenți improjorul tunului pe măsură isbutise să-l imobilizeze;

mă isbi o neîndemănare ciudată în felul lor de a fi; mi se păru că cetese pe fețele lor, expresia indolenică, neliniștită, îngrozită care le împietrise trăsăturile feței atunci când au dat de Cangea Sângeroasă din câmpul de orez; în mijlocul lor, Traban inspecta tunul cu atenție, scoțocea, mirosea, de ici colo, ca un câine niște urme; el șopti câteva vorbe la urechea șefului tunar, care, neîntârziat interpeți pe unul din marinarii:

— Ia spune-mi, tu, Dagoru, cum s'au petrecut lucrurile cu privire la locotenent... Unde s'a aflat când l'ai văzut perind?

— Omul întinse brațul spre partea cercuită a tunului, care înaintează dinspre pavază, spre țârm:

— Aci, șefule, ca și când s'ar fi zis că voeste singur singurei să treacă funia.

— Apoi?

— Apoi, ne-a privit ca și când ar fi voit să ne comande... dar n'a comandat... atunci am primit trei cogemite talazuri pe dindărăt — marinarii făcu un gest înspre parapet — și nu s'a mai văzut nimic.

Traban mă zări atunci, dar privi aiurea, și nu către mine se adresă:

— Să întepenesti un tun, singur, singurel — Încercare eroică, nebunească, de necrezut!

Șeful, ținându-și într-o mână cascheta, scărpinându-și cu cealaltă suvițele sale cenușii încalcite cu smocuri negre, examina intensiv echipamentul piesei, deodată îl simții apucându-mă cu mâna de braț și strângându-mi-l cu putere.

O! priviți, Comisare, priviți!...

Urmării din ochi, degetele tremurătoare pipăind funiile și șuruburile, și atunci numai îmi dedui seamă despre ceea ce ei observaseră numai decât: toate acestea erau intacte, nu era nimic sfărmat, nici chiar strămbat, zăvorul era tras, iar țărșul său metalic fusese scos dela locul său și zăcea acolo, alături de cerc, țâțele erau și ele desurubate, scoase din matcă; era de o evidentă siguranță, intervenția unei voinți omenești liberase tunul.

— Ei da, — comenta Traban clătind capul — șuruburile aceste sunt neatînse; și ele nu s'au slobozit de la sine, de oarece sunt ireversibile, mă înțelegeți, i-re-ver-sibile!

Iar bătrânul marinar adănc tulburat urma să repete, mașinal:

O! Comisare... priviți... cine a făcut așa ceva?

Ochii lui Traban se aținteau asupra lor mai cu insistență, ca și când ar fi voit să împiedice o întrebare, o remarcă... Prea târziu.

Ce s'a întâmplat, exclamai eu — o încercare criminală... un șantaj?

Șeful tăcu, marinarii aplecară privirile; pleoaple lui Traban bătură pentru a mă lămurii:

— Nu! e alt ceva... Așteaptă!...

Mă urcai iar pe podișcă, explorați neliniștit marea ca și când ași fi voit să-i smulg o taină jalnică... a! surâsul din urmă, încântătorul și tăcutul surâs pe care îl avusese Bernier fiind alături de piesa lui... și veghând asupra ei în mod vădit!

După cum se întâmplă în dimineața unei nopți furtivoase, cerul se limpezia repede; printre norii mai puțini densi, mai puțini greoi, ca ușurați de lumina aurii, gonindu-i tot de la răsărit, se săpau luminișuri adânci de un verde șters unde se stingeau cele din urmă stele.

Marea tot mușca și sărea, dar furia ei era monotonă și liniștită oare cum; paroxisimul îi era în declin, tot mai dojeana și amenința, dar nu mai urla a moarte; mă preambulam repezior pe podișcă, era frig: tifonul pricinuisese o scădere a temperaturii de douăzeci grade; și această răcoreală aspră, întărta în spațiu, mărosul de Ocean, imens, sărat, iodat feroce, și a cărui violență nelimitată face perceptibilul infinitul; respiram cu o tulburare ciudată, acest aer atât de tinăr, atât de neprihănit, atât de tare, încât pătrunde în noi ca o viață nou născută.

Timp de o clipă, uitai tot; mii de amintiri, regrete, fericiri apuse, comoțiuni pe cari sensibilitatea mea nu le putea deosebi, mă tulburau; în ast-fel de momente se trăiește înzecit, deodată se făcea că mă aflu în Bretagne, pe când alergam pe ape într-o luntre cu un cart; sunt pe acolo asemenea dimineți, de un albastru limpede, nefiresc, stors din toate nuanțele de albastru din lume, amestecate fără să se contopească; acolo în zori, în față de Quessant, în Froniveur...

Tresării, la căpătul podișcăi, deasupra mea, amiralul se apleca deasupra mării; crezui mai întâi că-mă vorbește; el își

împreunase mâinele în fața gurei, glasul său ast-fel amplificat căpătâ o sonoritate jalnică :

— Ați găsit omul ?

Silueta lui și aceea a lui Guilhem a-vând aceiași glugă și la fel înclinate, suprapuneau în lumina născândă trăsăturile lor paralele ca două păsări cocoțate alături pe o cracă, în amurg ; amândoi priveau înspre îndărătul cuirasatului acolo unde apăruse înșfârșit baleniera, despiciând anevoios apele ; oamenii păreau istoviți.

Echipajul se îndreptase spre plajă, privirile scotoceau penumbra, glasuri își răspundeau :

— Îți spun că l-au atins, iacă-l văd, zău !

— Unde ?

— În cameră, alături de patron, alături de Goff...

— Nu văd chiar nimic...

— Cum se poate ! Ba și mișcă.

Glasul amiralului răsună din nou, mai puternic, mai grăbit, cerea un răspuns ; la adăpostul vasului, baleniera înainta cu greu.

— Ați găsit omul ?

Și răspunsul sosi, modulația lui trăgănată și dureroasă avu un sunet deșert și definitiv, chiar acel al imensității deșarte :

— Nu !... n'am văzut nimic.

Amiralul coborî cu greu de pe podișcă ; fusese supraom un ceas, acum era iar un moșneag friguros și sgrebulit ; două lacrimi mari curgeau în șanțurile din josul obrajilor ; el se închise în camera de veghe, în timp ce echipajul alerga pe punte pentru ca să urce baleniera.

Se cădea ca să iau măsurile privitoare la cele rămase pe urma defunctului ; Trabân mă însoțea, intraram împreună în camera sa.

Și atunci de la prima vedere, mă isbi violent, tulburându-mă, ceia ce cu o oră mai devreme nu observasem.

Am intrat, odată, într'un birou în urma unui furt : sertarul gol și fracturat ; fereastra deschisă ; puțin lucru, un furt... și îndeajuns, pentru ca să dea camerei înfățișarea neobișnuită, buimacă, a locurilor unde s'a petrecut un act depășind normele uzuale... fața criminală.

Ei bine, camera lui Bernier, avea acea față.

Traban, care, ca și mine, inspecta cu atenție locurile, se opnișe ; îi urmării privirea și ceia ce văzui mă făcu să tremur : pe linoleum erau aruncate resturi... vreo treizeci, patruzeci, de țigărete pe jumătate consumate ; aprinse și aruncate numai decât, de sigur, așa precum poate să facă un om în pradă unui paroxism de nehotărâre, în clipa în care trebuie luată o rezoluție grea, supraomenească.

Psichiatriul, rămânea însă nesimțitor, s'ar fi zis că prevăzuse demult tot ; îl auzii numai șoptind de mai multe ori :

— Ei da... confirmare peremptorie a

stigmatului Ludwiv, inegalitatea pupilară nu dă greș.

Incepurăm a ticlui pe apucate conținutul garderoabelor și al biroului cari erau în mare dezordine. Trabân pusese mâna pe un teanc de scrisori împreunate printr'un elastic, și cari impedecau prin volumul lor închiderea sertarului, el examină, distrat pachetul, apoi mai atent, și șopti, ca și când și-ar fi vorbit lui singur.

— Importă să se pue aceasta într'un loc sigur.

La rândul meu aruncaii asupra scrisorilor o privire grăbită, ele mi se părură de un grafism copilăresc și greoi, aproape al unui analfabet : mă întorsei pentru a mânui broasca unui sertar, și pentru a-i verifica închiderea.

Un talaz greoi de mare îmi îngheță umărul, și vântul rece îmi biciui obrazul ; Trabân deschise fereastra și o închideea numai decât ; scrisorile nu se mai aflau în mâna lui.

— Ce-ai făcut ?

Le-am pus într'un loc sigur.

Eșirăni, în dosul ușei sta un om tăcut, neclintit și disperat ; el aștepta acolo, neîndrăznind să intre, ca un câine pe pragul camerei unde i-a expirat stăpânul.

— Locotenentul meu, sârmanul meu locotenent !..

Colo sus, baleniera fusese urcată pe cuiere : cuirasatul cu pânza catartului mare destinsă, se urnea cu viteză mică, cărmea încetșor spre sud ; fluerul șefului trimisese pe cei ce nu erau de serviciu la hamacuri, în așteptarea pregătirilor de atac. Și totuși, oamenii nu se îndurau să părăsească puntea, ei priveau lumina plutitorului, care tot mai falfăiu, foarte departe la orizont, apoi frunțile, ochii lor se ridicau spre podișcă.

Atunci, foarte simplu, foarte demn, — și pentru aceasta, începui, în fundul inimei mele, să-l ert — Guilhem înțelese și făcu ceacea aștepta echipajul.

Deschise cartea pe care cărmaciul o adusese din camera sa, se descoperi și cu glas limpede, puternic începu să cetească. Limpede, puternic îi era glasul, când însă ajunse la paragraful rugă-

ciunei de seară : Să ne rugăm pentru prizonieri, pentru călători, pentru navi, pentru muribunzi... glasul în franceză, trebui să tușească pentru a-l trema, a reîncepe versetul pe un ton sigur și a sfârși rugăciunea.

Prizonier, călător, bolnav, muribund, copilul cu fața neisprăvită, ce se purta isprăvi, cu surâs tăcut și încântător de pururi pecetluindu-i taina, fusese în aceste...

Până în acea clipă când, în orgumul viu pe care-l tulbura el, jocul al reacțiilor vitale, sancționate în această moarte voită, fardată în eroism, cu neîndemănare născocit, îl truseră și aruncaseră.

Ceva mai târziu goarneau chemat pregătirea atacului : împotriva unui mic mai puțin mușcător și istovit de lența sa, cuirasatul urmă lupta și o țigă ; odată mai mult, lumea se rezălea în dimineața luminoasă : noi, un cenușiu translucid și fin, de un mătăsos și șters se împrăștia pe de un albastru spălat, descoperind în colo adâncimi duioase de un verde și pur, luminișuri nesfârșite de năpuse făgăduinți de eternitate.

Apoi soarele se ivi ; marea de un bastru închis și spumos, săpată de adânci cu coaste aurii cu luciu redeveni o privesc splendidă și unde moartea nu mai pătrunde de tinerețe și de forță stăpânitoare, se ridica îndrăgostită spre soare, și mai atingea, ea îl stropea, cu o nebură ; săltând, resăltând nebunșcer, pe care îl îmbrățișa la orizont un strigăt radios.

În mijlocul acestui sgomot curat al vieții eterne, răsuna glasul cărmaciului, și el, nou și limpede ca dimineața.

— O lumină la douăsprezece stene spre stânga !

Colo, perdută în Ocean, se stingeau tru vecie o searbădă lumină ; mina salvatoare, străjerul portului perat, farul din Norway, strălucii orizont.

— SFARSIT —

Un Tratament complet pentru Piele

este întrebuintarea unită a Cremei, a Pudrei și a Săpunului Simon, care fixează tinerețea pe fața femeilor.

CRÈME SIMON

PARIS